

ДОКЛАД

ЗА СЪСТОЯНИЕТО НА ОТБРАНАТА
И ВЪОРЪЖЕНИТЕ СИЛИ НА
РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

2022

СЪДЪРЖАНИЕ

1.	Увод-----	3
2.	Среда на сигурност -----	4
3.	Хората в отбраната -----	6
3.1.	Окомплектоване на Министерството на отбраната и въоръжените сили-----	6
3.2.	Длъжности в щабове и органи на НАТО, ЕС и други международни организации-----	6
3.3.	Набиране и кариерно развитие-----	6
3.4.	Военно-образователна система -----	7
3.5.	Социален статус и мотивация -----	7
3.6.	Политика на социално сътрудничество -----	8
3.7.	Военно-патриотично възпитание -----	8
4.	Разходи за отбрана-----	9
5.	Модернизация и превъоръжаване -----	12
5.1.	Основни инвестиционни проекти -----	12
5.2.	Процедури по доставката и поддържането на въоръжението и техниката -----	13
5.3.	Развиване на способности в сътрудничество със съюзници и партньори -----	14
5.4.	Технологични, изследователски и развойни проекти -----	15
6.	Евроатлантическа сигурност и отбрана, международен мир и стабилност -----	16
6.1.	НАТО – колективна отбрана и съюзна политика за сигурност -----	16
6.2.	Европейски съюз – Обща политика за сигурност и отбрана -----	17
6.3.	Контрол на въоръженията и мерки за укрепване на доверието и сигурността -----	17
6.4.	Международно сътрудничество -----	18
6.5.	Принос на Министерството на отбраната към помощта за Украйна -----	19
7.	Въоръжени сили и отбранителни способности -----	21
7.1.	Съвместно командване на силите -----	22
7.2.	Сухопътни войски -----	22
7.3.	Военновъздушни сили -----	23
7.4.	Военноморски сили-----	24
7.5.	Съвместно командване на специалните операции-----	24
7.6.	Изпълнение на мисиите на въоръжените сили -----	25
7.6.1.	Мисия „Отбрана“ -----	25
7.6.2.	Мисия „Подкрепа на международния мир и сигурност“ -----	25
7.6.3.	Мисия „Принос към националната сигурност в мирно време“-----	26
7.7.	Споразумение за сътрудничество в областта на отбраната със САЩ-----	27
7.8.	Развитие на националните концептуални и доктринални документи -----	27
8.	Поддръжка и осигуряване на отбраната -----	28
8.1.	Разузнаване -----	28
8.2.	Логистично осигуряване -----	28
8.3.	Военномедицинско осигуряване-----	30
8.4.	Инфраструктура на отбраната-----	30
8.5.	Комуникационно и информационно осигуряване и киберотбрана -----	31
8.6.	Сигурност на информацията -----	32
8.7.	Военно-географско осигуряване-----	32
8.8.	Военна стандартизация, сертификация и кодификация -----	33
8.9.	Търговски дружества на Министерството на отбраната -----	33
8.10.	Освобождаване и утилизация на излишни бойни припаси-----	34
9.	Управленски подходи при реализирането на отбранителната политика -----	35
9.1.	Изграждане на административен и институционален капацитет за управление-----	35
9.2.	Политика на прозрачност и отчетност -----	35
9.2.1.	Антикорупционна политика и институционален интегритет -----	35
9.2.2.	Информационна политика и стратегическа комуникация. -----	36
9.2.3.	Контролна и одитна дейност -----	36
10.	Изводи-----	38
11.	Направления за работа през 2023 и в средносрочен план -----	40

1. УВОД

Докладът за състоянието на отбраната и Въоръжените сили на Република България е разработен съгласно чл. 23 от Закона за отбраната и Въоръжените сили на Република България. Документът съдържа оценка на състоянието на българските въоръжени сили и изпълнението на задачите в областта на отбраната. Той представя на Народното събрание и българското общество отчет за постигнатите резултати в сферата на отбранителната политика през 2022 г.

През изминалата година отбранителната политика се осъществяваше в съответствие с Конституцията, законите и стратегическите документи в областта на сигурността и отбраната. Продължи изпълнението на Програмата за развитие на отбранителните способности на Въоръжените сили на Република България 2032¹ (*Програма 2032*), на Плана за развитие на Въоръжените сили на Република България до 2026 г.² (*План 2026*) и на Националния план за повишаване на разходите за отбрана на 2% от БВП до 2024 г.³ (*Националния план 2024*). Осигурена беше приемственост в национални цели и приоритети и при изпълнение на поетите ангажименти в рамките на колективната отбрана на НАТО и Общата политика за сигурност и отбрана на ЕС. Като съюзник в НАТО и член на ЕС, страната следва и целите и приоритетите, залегнали в новата Стратегическа концепция на НАТО 2022 и Стратегическия компас на ЕС.

Усилията на Министерството на отбраната бяха фокусирани върху: изпълнение на мисиите и задачите на въоръжените сили; изграждане и поддържане на необходимите отбранителни способности и попълване на техния дефицит; изпълнение на Целите на способностите на НАТО; превъоръжаване и модернизация; изграждане на предното присъствие на НАТО в региона; попълване на вакантните длъжности във въоръжените сили; окомплектоване и подготовка на доброволния резерв.

Предвид фундаментално променената стратегическа среда на сигурност след началото на войната на Руската федерация против Украйна, Република България продължи да участва активно в изграждането на възпиращия и отбранителен потенциал на НАТО и в изграждането на предното присъствие на НАТО в региона на Черно море. За укрепване на националната и колективната отбрана, на територията на страната беше успешно изградена „Бойна група за изпълнение на дейности по усилен бдителност на Алианса, с рамкова държава Италия“.

Република България е солидарна с Украйна и подкрепя нейните легитимни усилия и действия да се противопостави на руската военна агресия, включително и с предоставяне на военна помощ.

Продължи процесът на модернизация на българските въоръжени сили. Изготвен беше проект на Програма за приоритетни инвестиционни разходи на Министерство на отбраната⁴, внесена за разглеждане и приемане в Народното събрание. Подписан беше и се изпълнява договор за придобиването на още осем изстребителя F 16, Block 70. С ускорени темпове се работеше по подготовката на инфраструктурата за използването им от новия самолет. Бяха сключени и договори за доставка на част от боеприпасите за двата нови многофункционални модулни патрулни кораби.

Въпреки положените през годината усилия, остават нерешени проблеми. Изостава процесът на превъоръжаване и модернизация, особено по отношение изграждането на тежка механизирана бригада. Независимо от мерките за повишаване на привлекателността на военната професия и създаване на условия за по-висока мотивация на личния състав, текущият некомплект от военнослужещи се увеличи.

¹ Приета с Решение на Народното събрание от 11 февруари 2021 г., обн. ДВ бр. 13 от 16.02.2021 г.

² Приет с Постановление на Министерския съвет №183/07.05.2021 г.

³ Приет с Решение на Министерския съвет № 3/04.01.2018 г.

⁴ Приета с Решение на Министерския съвет № 700/28.09.2022 г.

2. СРЕДА НА СИГУРНОСТ

Руската военна агресия беше най-непосредствената заплаха за мира в световен план. Войната на Руската федерация против Украйна беше основният фактор с дестабилизиращо влияние върху стратегическата среда, който определяше предизвикателствата за националната сигурност. Хибридните заплахи, тероризмът, авторитарните режими, миграционните вълни, организираната престъпност, кибер-престъпността и когнитивните въздействия бяха сред главните предизвикателства за националната и съюзната сигурност, а в глобален план и доставките на зърно.

Започнатата в пълно нарушение на международното право неоправдана война в Украйна нанесе щети в особено големи размери върху всички сфери на социалния и икономическия живот. Руските въоръжени сили извършваха системни военни престъпления. Този пълномащабен въоръжен конфликт оказва значително отражение не само върху Украйна и региона, но и в глобален аспект. Развитието му и свързаните с това поуки от практиката наложиха редица промени в схващанията и подходите за водене на бойни действия.

Войната доведе до разширяване и интензифициране на руската хибридна подривна дейност против държавите от НАТО и ЕС. Целта на тези действия е насочена основно към: създаване на вътрешнополитическа дестабилизация и обществено противопоставяне; възпрепятстване на решения за укрепване на съюзния възпиращ и отбранителен потенциал; намаляване на солидарността и подкрепата за Украйна и оказването на навременна и ефективна военна помощ; продължаване на зависимостта от руски енергийни доставки. Република България също беше обект на системни руски хибридни въздействия, включително и чрез едностранно прекъсване на газовите доставки, с цел оказване на влияние върху вземането на суверенни национални стратегически решения.

Нараснаха и рисковете за киберсигурността. В контекста на руската инвазия в Украйна държави от ЕС, включително и България, бяха подложени на многократни и продължителни офанзивни кибероперации. Очаква се да продължат кибератаките срещу критичната инфраструктура, в съчетание с други хибридни действия, мащабни дезинформационни кампании и опити за провокиране на социално недоволство и миграционни процеси, диверсии и саботажи.

Активно и агресивно бяха използвани енергийните доставки като елемент от цялостна военно-политическа кампания. Ограничени бяха руските енергийни доставки за така наречените „неприятелски“ държави, с цел предизвикване на икономическо, социално и политическо напрежение и предотвратяване на единна реакция на страните от ЕС срещу войната. Това мотивира спешното търсене на нови източници и маршрути за доставка на енергийни суровини. Очертава се трайна тенденция към прекъсване на енергийните връзки между Руската федерация и Европа и на преориентиране на страните, включително и нашата, към нови партньорства в енергетиката.

Руските агресивни действия оказаха силно негативно въздействие върху стабилността в широкия Черноморски регион и Западните Балкани. Влоши се състоянието на сигурността в зоните на замразените конфликти. Главната заплаха за сигурността произтичаше от непровокираната война против Украйна, от нарастващото руско противопоставяне на Запада и стремежи чрез силови механизми, включително със заплахи за използване на ядрено оръжие, да промени, според разбиранията си, световния ред и да обособи своя сфера на доминация и влияние.

С агресивната си политика и влияние върху процесите в Молдова, режимът в Москва създаваше предпоставки за политическа дестабилизация, като разчиташе на лоялни партийни субекти, на зависимостта от руските газови доставки, на запазването на статута на непризнатата Приднестровска молдовска република и на присъствието на свои въоръжени формирования на нейна територия.

С развитието на конфликта зависимостта на Беларус от Русия нарасна значително, в резултат на което страната подкрепи агресията в политически и военен план, предостави територия, военна инфраструктура и оборудване. Запазва се и заплахата от нова руска инвазия в Украйна през границата с Беларус.

Средата за сигурност в Южен Кавказ основно беше повлияна от отношенията между Армения и Азербайджан, които запазиха конфликтния си потенциал.

В Западните Балкани процесите бяха доминирани от стремежа за укоряване на европейската интеграция на държавите от региона, както и от усилията на местните управляващи да обезпечат

енергийната сигурност на страните и да смекчат негативното влияние на инфлационните процеси. Положително влияние оказаха стартиралите преговори за присъединяване на Албания към ЕС и полученият статут от Босна и Херцеговина на държава-кандидат за членство. Деструктивна роля изиграха индиректните опити от руска страна да създаде втора зона на нестабилност, възползвайки се от съществуващите в региона проблеми и противоречия. В Република Северна Македония конституционните промени се забавят, включително поради неотшумяващи антибългарски обществено-политически стереотипи. Това влияе негативно върху стартирането на преговори за присъединяване на страната към ЕС. Потенциалът за дестабилизиране на Босна и Херцеговина се запазва в резултат на сепаратистките инициативи на босненските сръбски лидери, подкрепяни от Кремъл. Силното руско влияние се запази и в Сърбия. Посредничеството и присъствието на международната общност в Косово останаха основен гарант за въздържане на Белград и Прищина от действия с негативно влияние върху регионалната стабилност. Запази се значението на операциите на НАТО и ЕС.

В следствие на войната в Украйна, страните от Централна Азия започнаха да преразглеждат външната си политика и да търсят варианти за по-независим от Русия курс. В Афганистан движението „Талибан“ наложи свой модел на държавно управление на основата на шериата, а отделни терористични организации активизираха дейността си.

Напрежението в Източното Средиземноморие се съхрани, като ситуацията там се усложнява от интереса на Русия към региона, която оценява стратегическото му значение. В Близкия изток и Северна Африка напрежението и нестабилността се запазиха. Усилията на международната общност и на водещи глобални и регионални фактори за разрешаване на конфликта в Сирия не доведоха до съществени промени в обстановката.

Значително нарасна миграционният натиск, като за разлика от предходни години не се наблюдаваше традиционен зимен спад в опитите за нелегално преминаване на границата. Повишен беше интензитетът на придвижване по морските маршрути към Европа. Очаква се и през 2023 г. интензивно експлоатиране на миграционните маршрути към Европа, включително през нашата страна. Запазва се рискът от използването на миграционните проблеми в хибридни операции против ЕС, както и за инфилтрирането на терористи в европейски държави.

3. ХОРАТА В ОТБРАНАТА

3.1. Окомплектоване на Министерството на отбраната и въоръжените сили

Към 31.12.2022 г. текущият некомплект от военнослужещи за Министерство на отбраната, структурите на пряко подчинение на министъра на отбраната и Българската армия нарастна, като достигна 19,7%. От тях недостигът на офицери е 23,4%, на офицерски кандидати - 6,5%, на сержанти/старшини - 10,9% и на войници/ матроси - 24,2%. Завишено ниво на некомплект се наблюдава при офицерите и офицерските кандидати, докато при войнишките и сержантските длъжности се отчита лек спад.

Въпреки положените усилия за комплектуване на въоръжените сили с доброволен резерв, заетите длъжности към 31.12.2022 г. са едва 13%. Основните причина са финансовата непривлекателност на службата в доброволния резерв и нежелание от страна на работодателите да позволяват отсъствие от работа на техни служители. Стартира срочната служба в доброволния резерв. Преминалите пълен срок на обучение имаха възможност да постъпят на военна служба или да сключат договор за служба в доброволния резерв и около 95% от тях постъпиха на военна служба.

Бяха извършени организационно-щатни промени в общо 63 структури и военни формирования, които доведоха и до промени в числения щатен състав на Министерството на отбраната, структурите на пряко подчинение на министъра на отбраната и Българската армия. В изпълнение на Решение на Министерския съвет⁵ беше формиран и български контингент в многонационалното формирование на територията на страната „Бойна група за изпълнение на дейности по усилен бдителност на Алианса, с рамкова държава Италия“, включващ офицери в щаба, механизирани рота и военно полицейски екип.

3.2. Длъжности в щабове и органи на НАТО, ЕС и други международни организации

Успешно бяха попълнени длъжностите в щабове и органи на НАТО, ЕС и други международни организации. Към 31.12.2022 г. международните длъжности извън територията на страната са попълнени на 80%, от които международните длъжности в Командната структура на НАТО са попълнени на 94%. Процентът на окомплектоване на националните длъжности извън България също е 94%. От проведените конкурси за заемане на длъжности за следващи периоди, обаче, бяха подбрани военнослужещи за около 80% от обявените длъжности. Четирите международни структури на територията на България⁶ бяха комплектувани с български военнослужещи и цивилни служители на 90%.

3.3. Набиране и кариерно развитие

В плановите конкурси за приемане на военна служба бяха приложени редица мерки за усъвършенстване на процедурите по приемане, изпълнение и освобождаване от военна служба. Чрез централизация на конкурсите по региони бяха съкратени сроковете на тяхното провеждане.

Рекламирането на военната професия чрез електронните медии и провеждането на мероприятия от и с военнослужещи, които се отразяват от средствата за масова информация, имаха положителна роля за повишаване на интереса към военната служба.

Допълнителните мерки за преодоляване на некомплекта във въоръжените сили доведоха до увеличаване на кандидатите за военна служба в определени региони от страната. Напускането на военнослужещи от войнишкия (матроския) състав и увеличаването на некомплекта е характерно за регионите където се наблюдава ръст на икономиката и по-високо заплащане извън армията.

⁵ Решение № 108 на Министерския съвет от 02.03.2022 г. за разрешаване участието на формирование от въоръжените сили на Република България в операция по усилене на отбранителния потенциал на НАТО за защита на териториалната цялост на страните - членки на Алианса.

⁶ Щабен елемент за интегриране на силите на НАТО; Център за изследване, изграждане и усъвършенстване на способности на НАТО за управление на кризи и реагиране при бедствия; Национален мобилен комуникационен модул и Бойна група за изпълнение на дейности по усилен бдителност на Алианса.

3.4. Военно-образователна система

Проведено беше обучение⁷ на общо 9388 военнослужещи, цивилни служители и граждански лица за придобиване на образователно-квалификационна степен „бакалавър“ и „магистър“, и за придобиване на образователна и научна степен „доктор“. Извън Военна академия и висшите военни училища бяха обучени общо 1147 военнослужещи и цивилни служители. Завишен беше интересът на български граждани за обучение във висшите военни училища, но въпреки това броят на приетите курсанти продължава да е по-малък от обявените места.

Обучение в квалификационни курсове по английски език преминаха 340 военнослужещи и цивилни служители, от които 146 военнослужещи са от декларираните формирования по Цели на способностите за НАТО. Продължи обучението и в квалификационни курсове в чужбина, включително и по програми на правителството на САЩ. Седем военнослужещи са дългосрочно командирани в САЩ и се обучават за усвояване на новия самолет F-16⁸.

По линия на международното сътрудничество беше подписан „Меморандум за разбирателство между Министерството на отбраната на Република България и Министерството на националната отбрана на Република Гърция за сътрудничество в областта на военното образование и обучение“. Продължи координацията за изготвяне на проект на „Протокол за сътрудничество между Министерството на отбраната на Република България и Министерството на отбраната на Украйна в областта на военното образование и обучение“.

Констатирани бяха пропуски в езиковата подготовка и в покриването на специфичните изисквания за заемане на национални и международни длъжности в структурите на НАТО и ЕС, поради което военно-образователната система ще бъде адаптирана за преодоляване на дефицитите.

3.5. Социален статус и мотивация

През отчетния период бяха постигнати някои конкретни резултати, насочени към компенсиране на инфлацията и запазване на мотивацията. Заплатите на военнослужещите и цивилните служители бяха увеличени средно с 15%. Въпреки ограничения мандат и възможности на служебните кабинети да осъществяват дългосрочна социална политика, бяха увеличени до три пъти компенсационните суми за живеещите на свободен наем. Актуализирани бяха финансовите условия при командироване извън страната и се работеше за повишаване на командировъчните пари при участие в мисии. Въведено беше допълнително месечно възнаграждение на българските военнослужещи от състава на Многонационалната бойна група на НАТО. Увеличен беше почти двойно размерът на стипендията на курсантите. В напреднал етап е разработването на нормативен акт, регламентиращ техният статут като военнослужещи.

За социална адаптация на военнослужещи, освобождавани от военна служба бяха проведени 219 групови информационни беседи за повишаване на информираността за правата, условията и реда за участие в дейностите по адаптация при освобождаване от военна служба и за осигуряване на успешен преход в цивилната сфера. Осигурени бяха информационни материали и информационни събития, свързани с европейски и национални програми и проекти, курсове за обучение, актуално състояние на пазара на труда и свободни работни места. Курсове за преквалификация завършиха 63 военнослужещи, освободени от военна служба. Най-голям беше интересът към курсове с икономическа и бизнес насоченост и професии, търсени по региони.

С еднократни помощи за посрещане на разходи при болест, смърт и злополука бяха подпомогнати 150 военнослужещи, 52 цивилни служители, трима обучаеми във висши военни училища, 399 военноинвалиди, 376 военнопострадали, 50 ветерани и 40 пенсионирани военнослужещи на обща стойност 558 620.00 лв. В Централния регистър на военноинвалидите и военнопострадалите бяха регистрирани нови 68 правоимащи.

⁷ Във Военна академия „Г.С. Раковски“, висшите военни училища, Института по отбрана „Проф. Цветан Лазаров“ и Военномедицинска академия

⁸ По линия на междуправителствен договор “F-16 Block 70 aircraft and associated support” и по изпълнение на Международната инициатива „Усвояване в САЩ на подлежаща на придобиване нова оръжейна платформа – самолет F-16 Block 70“

Комисията по материално подпомагане при Министерството на отбраната отпуска еднократни помощи на девет деца на военнослужещи, загинали при или по повод изпълнение на военната служба, на 197 военноинвалиди с трайно намалена работоспособност със степен на увреждане над 90%, на 689 родители и на преживял съпруг/съпруга на български граждани, загинали при или по повод изпълнение на военната служба, общо в размер на 769 290.00 лв.

Изпълнителна агенция „Военни клубове и военно-почивно дело“ отговаря за жилищната политика на Министерството на отбраната, както и за реализиране на социалната политика на Министерството на отбраната за отдых и възстановяване на военнослужещи и цивилни служители.

Жилищната политика се реализира чрез картотекиране и настаняване на нуждаещите се военнослужещи и цивилни служители в свободни жилища и в общежития. Увеличени бяха компенсационните суми за служителите, които живеят на свободен наем. Картотекирани и живеещи на свободен наем бяха 2811 военнослужещи и цивилни служители. В жилищните помещения на военните общежития на Министерството на отбраната бяха настанени 139 военнослужещи и цивилни служители. През 2021 г. нуждаещи се от жилище бяха 2971 лица, през 2020 г. – 3109, а през 2019 г. – 3315. Тенденцията е към намаляване на броя на картотекираните лица, както и на общите разходи за изплащане на компенсационни суми.

Общият брой на разпределените карти за почивка в страната за летния сезон е 13 769, а за сезон „Зима 2022/2023“ разпределените карти за петдневни почивки в планинските бази са 10 143. През сезон „Лято 2022“ допълнително бяха разпределени 156 броя карти за военноинвалиди и военнопострадали, и 455 карти за участници в международни операции и мисии.

3.6. Политика на социално сътрудничество

За координиране на взаимоотношенията с национално представителните синдикални организации функционира Отраслов съвет за социално сътрудничество в Министерството на отбраната, който проведе две редовни заседания през годината. Продължи съгласуването на действията и интересите при изпълнение на постигнатите договорености в Колективния трудов договор в Министерството на отбраната.

3.7. Военно-патриотично възпитание

Взаимодействието с военно-патриотичните съюзи, неправителствените организации със сфера на дейност в сигурността и отбраната и сдруженията на военнослужещите, резервистите, ветераните от войните, военноинвалидите и военнопострадалите бяха осъществени в изпълнение на Годишния план на Министерството на отбраната за предоставяне на финансова помощ на военно-патриотичните съюзи за 2022 г.⁹

Продължи проучването, регистрирането, картотекирането, опазването, поддържането, възстановяването и изграждането на военни паметници в страната. Открити бяха два нови военни паметника в страната и бяха проведени чествания и отбелязване на годишнини.

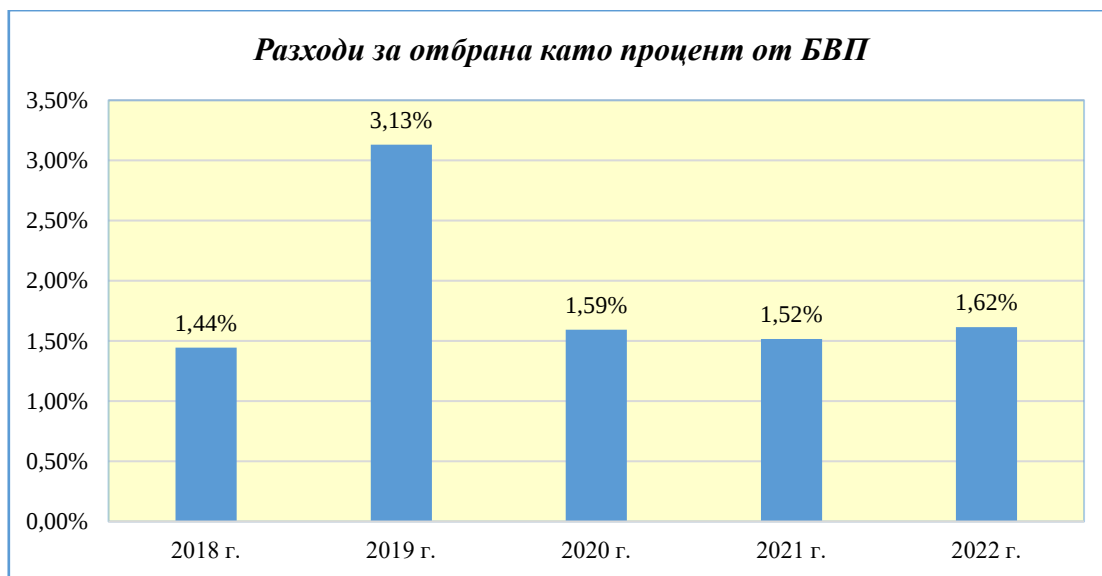
По отношение на военните паметници в чужбина се работеше по проект за изграждане на военен паметник в Република Гърция и по изготвяне на Споразумение с правителството на Румъния относно военните гробове и военните паметници. Предстои подписване на Споразумение с Федерална република Германия за военните гробове. Извършени бяха огледи на български военни паметници в Румъния. Проведени бяха преговори за преместване на тленните останки на български войници, загинали през Втората световна война в Хърватия във военен гроб в същата страна и беше извършена проучвателна и издирвателна дейност за установяване самоличността на български войници в Държавния военноисторически архив.

⁹ РД – 39-8/28.02.2022 г и № РД – 39-13/30.08.2022 г.

4. РАЗХОДИ ЗА ОТБРАНА

Въпреки дългосрочните последици от пандемията от COVID-19, рязко усложнената международна обстановка и политическа нестабилност, икономиката на страната ни се развиваше със сравнително добри темпове, особено в експортно ориентирани сектори. Това подобри изпълнението на приходната част на държавния бюджет и се отрази положително върху номиналната стойност на бюджета на Министерството на отбраната и на разходите за отбрана.

На Фигура 1 е показан сравнителен анализ на разходите за отбрана като процент от брутният вътрешен продукт (БВП) на страната за периода 2018 – 2022 г. Целта е да бъдат проследени тенденциите и очертани изводи за изпълнение на финансовите параметри на Програма 2032 и Националния план 2024 в изпълнение на поетия политически ангажимент на най-високо равнище в НАТО.

Фигура 1

През периода 2018-2022 г., разходите за отбрана, като процент от БВП на страната, остават почти без изменения в диапазона от 1,44% до 1,62% (с изключение на 2019 г.). Това е изоставане в постигането на поетия политически ангажимент в НАТО за увеличаване на разходите за отбрана на 2% от БВП до 2024 г. През 2018 г. ангажиментът е изпълнен в частта, касаеща спиране на негативната тенденция за намаляване на разходите за отбрана, но България значително е изоставала от постигането му. През 2019 г., във връзка със закупуването на нов боен самолет, разходите за отбрана чувствително превишиха всички предварителни разчети и достигнаха 3,13% от БВП. Това изведе България на водещи позиции в НАТО. В периода след 2019 г. процентът от БВП на общите разходи за отбрана отново започва да изостава, като за 2022 г. първоначалните оценки показват несъответствие (1,62%) спрямо заложеното в Националния план 2024 (1,70%). При излизане на окончателните стойности на БВП на страната за 2022 г., това процентно съотношение се очаква да спадне допълнително. Негативните последици от посоченото изоставане ще се проявят през идните години в още по-висока степен предвид факта, че в разходите за отбрана се включват и значителни суми, предвидени за други първостепенни разпоредители с бюджет, които не са били обект на планиране в Националния план 2024. Това са разходите за пенсии на пенсионираните военнослужещи, намалени с отчисленията на военнослужещите към пенсионните фондове, разходите за военни съдилища и военни прокуратури, разходите за издръжка на Постоянната делегация на Р. България в НАТО и вноската към гражданския бюджет на НАТО и към Европейския механизъм за подкрепа на мира, изплащани от бюджета на МВнР.

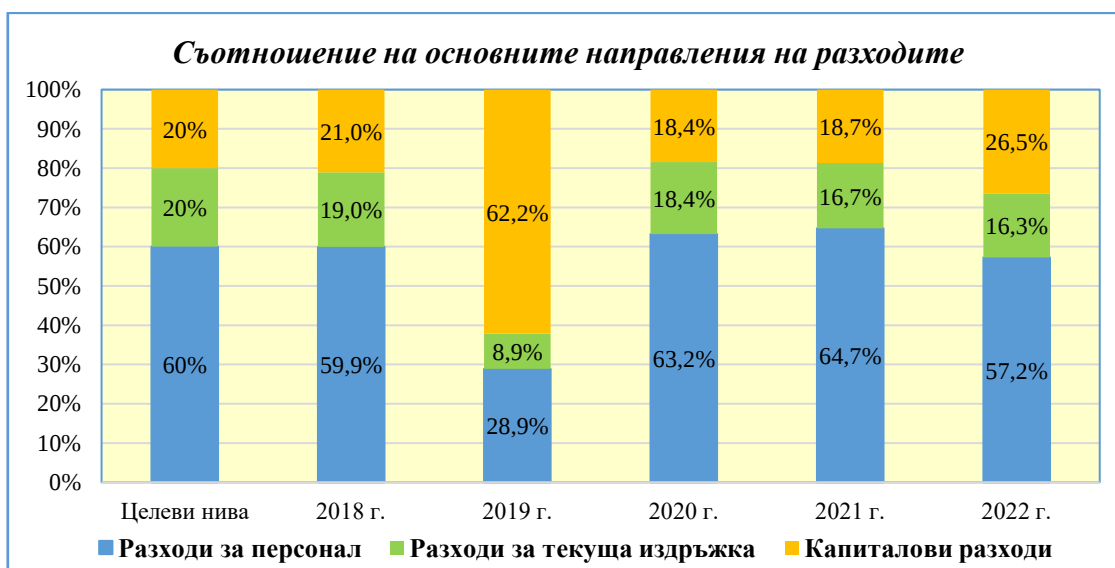
Сравнителен анализ на разходите за отбрана като абсолютна стойност в млн. лв. за периода 2018 – 2022 г. е показан на Фигура 2.

Фигура 2

За целия разглеждан период е налице плавно и постепенно номинално нарастване. Разходите за отбрана след 2018 г. се увеличават в абсолютна стойност средно за периода до 2022 г. с над 250 млн. лв. годишно, със сериозното изключение през 2019 г. През 2020 г. и 2021 г. номиналните стойности на разходите за отбрана се приближават, а през 2022 г. в значителна степен превишават първоначално заложеното в Националния план 2024. Това показва желание да се изпълняват поетите международни ангажменти с отчитане в известна степен на сериозно влошената среда на сигурност и новите рискове и заплахи. Стойностите на разходите за отбрана през 2022 г. обаче, дори с включените разходи за други първостепенни разпоредители с бюджет, не достигат процентното съотношение от БВП, предвидено в Националния план 2024. Ускорената инфлация през 2022 г. също оказва негативно отражение - от една страна обезценява доходите на военнорслужещите, а от друга страна оскъпява в значителна степен текущата издръжка на въоръжените сили и придобиваните отбранителни продукти.

Сравнителен анализ на съотношението на основните направления на разходите спрямо общите разходи за отбрана в периода 2018 – 2022 г. е представен на Фигура 3.

Фигура 3

Макар и с колебания, дисбалансът в направленията на разходите в периода след 2018 г. намалява и се доближава постепенно до целевите нива, предвидени в Програма 2032 (60:20:20).

Въпреки това, сериозните дисбаланси в периода до 2018 г., особено по отношение на капиталовите разходи, се отразяват негативно на изграждането, поддържането и развитието на отбранителните способности и в най-голяма степен на превъоръжаването и модернизацията на въоръжените сили.

Нарастването на капиталовите разходи за 2019 г. до 62,2% от общите разходи за отбрана се дължи основно на отчетените през годината разходи за придобиване на нов тип боен самолет (F-16). В рамките на капиталовите разходи за 2021 г. са включени 233,0 млн. лв. за придобиване на ново въоръжение и техника, а за 2022 г. бяха планирани разходи за ново въоръжение и техника в размер на 561,6 млн. лв. През годината са извършени плащания по договора за придобиване на многофункционален модул патрулен кораб, за ракетно въоръжение за патрулните кораби, първите плащания за доставка на самолети F-16 - етап II, въвеждане на системи за опознаване на военни платформи, декларирани за силите на НАТО с висока степен на готовност.

Следва да се отчита, че поетият от всички страни в НАТО ангажимент е 20% от общите разходи за отбрана към 2024 г. да се използват за придобиване на нови системи въоръжение и техника. Съгласно нормативната уредба, като „капиталови разходи“ в България се отчитат и разходите за основен ремонт на въоръжение, техника и инфраструктурни обекти. В този смисъл, повишението на капиталовите разходи през повечето години се дължи основно на поддържане на съществуващите стари, а в доста по-малка степен на придобиване на нови способности.

През 2022 г. Министерството на отбраната, съвместно с Министерството на финансите, реши съществения проблем по осигуряване на неизразходваните през годината финансови средства за основни инвестиционни проекти за следващата година чрез прехвърлянето им в банкова сметка за чужди средства на Министерство на отбраната. Така бяха осигурени осигуриха 175 386 610 лв.¹⁰ за изплащане през 2023 г. на задължения по изграждане на интегрирана система и инфраструктура за усвояване, експлоатация и осигуряване на новия тип боен самолет, включително съпътстващи разходи по придобиването му.

В крайна сметка, резултатите от анализа на данните за разглеждания период показват, че нарастването на разходите за отбрана като абсолютна стойност е недостатъчно за реализиране на ключови отбранителни способности, сред които преодоляването на проблема с големия брой вакантни длъжности за военнослужещи, превъоръжаването и модернизацията и изпълнението на приетите Цели за способности на НАТО.

Същевременно, предвид сериозните предизвикателства пред сигурността и колективната отбрана след началото на войната на Русия срещу Украйна, новите стратегически документи на НАТО предявяват значително по-високи изисквания към способностите, включително и към тези на силите за национална отбрана, особено на страните-членки от източния фланг. За целта ще са необходими чувствително по-високи разходи за отбрана, особено в частта на капиталовите разходи. Повечето страни в НАТО, в т.ч. и България, отчитат, че нивото на разходи за отбрана от 2% от БВП е недостатъчно и вече го възприемат не като цел, а като отправна точка за по-нататъшно нарастване.

¹⁰ На основание на ПМС № 104, 335 и 434

5. МОДЕРНИЗАЦИЯ И ПРЕВЪОРЪЖАВАНЕ

5.1. Основни инвестиционни проекти

В изпълнение на „Програма 2032“ продължи реализацията на основните инвестиционни проекти за преодоляване на дефицита от отбранителни способности.

Беше изготвен проект на „Програма за приоритетни инвестиционни разходи“, в която бяха включени 13 основни проекта за превъоръжаване на Българската армия. Програмата беше одобрена от Министерския съвет и през ноември 2022 г. беше внесена в Народното събрание, но не беше обсъждана от Комисията по отбрана и гласувана.

Продължи изпълнението на проекти от Портфолио от инвестиционни проекти на Министерството на отбраната, структурите на пряко подчинение на министъра на отбраната и Българската армия, което съдържа 41 проекта. Извършеният преглед и анализ показва, че по отношение на изпълнените дейности и осигурения финансов ресурс, календарната 2022 г. е била по-успешна от предходната година за реализацията на проектите.

По основните проекти за превъоръжаване и модернизация беше извършено следното:

- **Придобиване на нов тип боен самолет и осигуряване на интегрирана логистична поддръжка**

Първи етап от проекта се изпълнява в съответствие с параметрите по договорите. На обучение в САЩ са седем пилоти, а други седем бяха определени след подбор за започване на летателна подготовка през 2023 г. Успешно завърши обучението на ръководителя на лабораторията за прецизни измервания, която ще осигурява в техническо отношение безопасното използване на самолетите.

Беше стартиран и вторият етап на проекта. На 04.11.2022 г. Народното събрание прие Проект за инвестиционен разход „Придобиване на нов тип боен самолет“ – втори етап¹¹. В тази връзка бяха подписани и ратифицирани три международни договора. Два договора са за доставка на следващите осем самолета F-16C/D Block 70, боеприпаси, средства за обучение, средства за поддръжка, резервни части, първоначална поддръжка и обучение на обща стойност 1,296 млрд. щ. д. без ДДС и са финансирани от държавния бюджет на Република България. Заплащането по тези договори ще се извършва разсрочено до 2031 г. Третият договор е за доставка на авиационни ракети и е финансиран изцяло от правителството на САЩ.

Открита беше сметка във Федералната резервна банка на Ню Йорк¹², по която да се депозират сумите, преведени на САЩ по подписаните през 2019 г. четири договора за доставката на първата партида самолети F-16 Block 70 и свързаното с тях оборудване.

- **Придобиване на основна бойна техника за изграждане на батальонни бойни групи от състава на механизирани бригади**

Беше изготвен план-график за работа по проекта с конкретни срокове. Бяха изпратени Искания за информация до 13 компании и започна анализ на получените отговори от компаниите. На базата на анализа е планирано да бъде изпратено Искане за предложение, да бъде извършена оценка на получените предложения/оферти, избор на изпълнител и да бъде сключен договор.

- **Придобиване на многофункционален модулна патрулен кораб за ВМС**

Договорът за придобиване на два многофункционални модулни патрулни кораба се изпълнява в съответствие с плана. Завърши изпълнението на фаза „Проектиране“. През юни 2022 г. беше извършено „Залагане на кила“ на първия от двата кораба, което е началото на неговото строителство. В края на 2022 г. започна производството и на втория кораб. Съгласно плана се очаква през лятото на 2023 г. корпусът на първия от двата кораба да бъде завършен и пуснат на вода.

С цел своевременното привеждане на корабите в оперативна готовност и минимизирането на негативното влияние на инфлационните процеси, паралелно със строежа им, бяха подписани три договора за придобиване на ракетно и торпедно въоръжение на двата кораба.

¹¹ ДВ брой 89/08.11.2022 г.

¹² Закон за ратифициране на Споразумение за сметка между Министерството на отбраната на Република България и Федералната резервна банка на Ню Йорк и на Споразумение относно определени сметки, свързани с финансиране на чуждестранни военни продажби от правителството на Република България, между Министерството на отбраната на Република България, Агенцията на Департамента по отбрана на САЩ за сътрудничество в областта на сигурността и Федералната резервна банка на Ню Йорк, ДВ брой: 96, от дата 2.12.2022 г.

- **Модернизация на фрегати клас Е-71**

По проекта бяха осигурени средства за доставка и монтаж на два корабни модула за сателитни комуникации. Внесена беше промяна във финансовата рамка и сроковете за възстановяване на функционалните възможности на комуникационно-информационните системи. Предстои изготвяне на искане за провеждане на процедура по Закона за обществените поръчки, съгласно актуализираните параметри. Проблем за реализацията на проекта е липсата на изпълнители по ремонта и обслужването на оръжейните системи.

- **Проект „Изграждане на военноморски координационен елемент на НАТО в района на Пункт за базиране Варна, във връзка с мерките по адаптирано предно присъствие на НАТО“**

Военноморският координационен елемент¹³ е окомплектован с личен състав и е оборудван. Беше монтиран и акредитиран и мултифункционален криптомодул. Чрез агенцията на НАТО за комуникации и информация беше доставен хардуер за системата за командване и управление на НАТО и предстои националната акредитация на работните места от системата, както и привързване на националната система за наблюдение към системата за командване и управление на НАТО.

- **Придобиване на лек витлов учебно-тренировъчен самолет**

Проектът беше приключен успешно. Придобитите машини бяха въведени в експлоатация и бяха включени активно в програмата за обучение. Анализът показва, че постигнатите резултати отговарят на заложените цели и способстват за развитие и оптимизиране на системата за първоначална летателна подготовка на курсантите-летци.

- **Придобиване на нови трикоординатни радары**

Беше подготвен Доклад за защита на основен интерес по проекта. Успоредно с това беше изготвено и Искане за предоставяне на предложения до осем производители на радары, съгласувано и с Министерството на иновациите и растежа по отношение на индустриалното сътрудничество. Предстои последователно да бъде извършена оценка на получените предложения, избор на изпълнител и сключване на договор.

- **Повишаване на мобилността и защита на личния състав от Силите за специални операции**

По договора за доставка на 98 машини с различно предназначение, през 2022 г. бяха получени 49 машини, заедно с доставка, монтаж и интеграция на 12 картечници.

- **Модернизация на танк Т-72 за танковите формирования от Сухопътните войски**

Съгласно договора за модернизация към края на 2022 г. бяха модернизирани общо 18 танка и една бронирана бойна машина. Доставена беше система за управление на бойните действия за тактически оперативен център. Проведено беше обучение на експлоатиращия личен състав за работа със системите и на техническият личен състав за обслужване и ремонт на модернизиранияте машини.

- **Възстановяване на летателната годност на самолети МиГ-29**

Продължи проучването на възможностите за поддръжка и експлоатация на самолетите МиГ-29. Проведени бяха консултации и преговори на политическо и експертно ниво с Полша за закупуване на двигатели, както и за ремонт на български авиационни двигатели. Поради затрудненията, свързани с наложените санкции във връзка с войната срещу Украйна, продължи търсенето на възможности за ремонт и поддръжка и с други държави¹⁴.

5.2. Процедури по доставката и поддържането на въоръжението и техниката

Стартира провеждането на 79 процедури за възлагане на обществени поръчки за доставка на стоки и предоставяне на услуги. Въз основа на проведените обществени поръчки бяха сключени 124 договора, 13 рамкови споразумения и 58 допълнителни споразумения с възложител министъра на отбраната или упълномощено от него лице.

Осъществен е контрол по изпълнението на 298 текущи договора и 99 рамкови споразумения, сключени през 2022 г. и предходни години, за доставка на стоки и предоставяне на услуги. От тях,

¹³ Създаден през 2020 г. като национална структура със способности за организиране взаимодействието между силите на НАТО в Черно море, координиране на учения на съюзни сили и подобряване на ситуационната осведоменост в региона.

¹⁴ Словакия, Унгария и Индия

134 договора и 40 рамкови споразумения бяха приключени през 2022 г., а изпълнението на 164 договора и 59 рамкови споразумения продължава.

Вследствие на сключените през годината договори, рамкови споразумения и допълнителни споразумения бяха осигурени нови и поддържани вече изградени способности в следните направления: интегрирана логистична поддръжка на самолети C-27J Spartan, самолети Pilatus, вертолетите Panther, вертолетите Bell и двигатели за тях; основен ремонт на самолети L-39ZA; доставка на безпилотни летателни системи Aquilas; аварийен доков ремонт на фрегата Клас Е-71, водолазен катер, базов миночистач „ШКВАЛ“; тестване на изпитателен стенд на газотурбинни двигатели; доставка на общовойскови филтриращи противогази и дихатели за тях; на нови бойни каски и бронежилетки; на полуремаркета-цистерни за гориво; на корабни модули за сателитни комуникации; на двуканални очила за нощно виждане.

5.3. Развиване на способности в сътрудничество със съюзници и партньори

• Многонационална програма за стратегически въздушни превози

Република България не е разходвала разполагаемия за 2022 г. ресурс от 55,9 летателни часа. Два летателни часа бяха предоставени на Полша, които ще ни бъдат възстановени през 2023 г.

• Програма на НАТО за съюзно земно наблюдение

България участва съвместно с още 14 страни-членки на Алианса в програмата за придобиване на система за наблюдение на земната повърхност от въздуха. Всички дължими средства от националния принос по оперативния и административния бюджет на програмата са платени. Всички летателни апарати са дислоцирани в главната оперативна база. Предстои да бъде увеличен капацитетът на мрежата за обмен информация и тя да бъде акредитирана.

• Проекти по програмата на НАТО за инвестиции в сигурността

Работеше се по проекти за „Военноморски комуникационни системи за командване и управление на надводни кораби“, „Вместимости за горива за летища на НАТО“, „Интегриране на силите и засилена подготовка“ и „Изграждане на инфраструктура за препозициониране на силите“, както и по проектите „Съоръжения за презареждане във въздуха“ и „Отбранителни и нападателни въздушни активи“, които са пряко свързани с изграждането на инфраструктура за приемане на новите самолети F 16.

• Постоянно структурирано сътрудничество в отбраната

Продължиха преговорите между участващите държави¹⁵ и Европейската агенция по отбрана за подготовка на проект на споразумение „Съгласуване на изискванията за Модулен елемент за бързо развърщане за подводни интервенции“¹⁶. Споразумението обхваща първа фаза на координирания от България проект „Модулен елемент за бързо развърщане за подводни интервенции“. Целта е да бъдат съгласувани техническите и оперативни изисквания за основния проект в съответствие с приоритетите на ЕС за изграждане на отбранителни способности.

България се присъедини¹⁷ към проект „Надграждане на морската система за наблюдение“ с водеща нация Гърция. Основната цел на проекта е подобряване на наблюдението на морските пространства и повишаване на морската ситуационна осведоменост в източната част на Средиземно море и в Черно море чрез разполагане и развитие на способности за изграждане и разпространяване на Опозната картина на морската обстановка.

• Проекти по програми и целеви фондове на САЩ за подпомагане в областта на сигурността

Към края на 2022 г. в различна степен на изпълнение се намират 77 договора и допълнения към тях, финансирани по Програми и целеви фондове на САЩ за подпомагане в областта на сигурността¹⁸. Бяха сключени 15 нови договора и 12 изменения и допълнения към договори, предназначени за подобряване на оперативната съвместимост за участие в съюзни и съвместни операции, за придобиване на нови способности и за попълване на недостиг по Целите за способности на НАТО, както и за осигуряване на подкрепа на изпълнението на мисиите на въоръжените сили.

¹⁵ България, Гърция, Франция и Румъния

¹⁶ „Harmonization of Requirements for Deployable Modular Underwater Intervention Capability Package“ DIVEPACK HoR

¹⁷ PMC № 1066/23.12. 2022 г.

¹⁸ Foreign Military Financing – FMF, Countering Russian Influence Fund – CRIF, Building Partners Capacity – BPC и др.

Бяха реализирани доставки на компоненти по договора за придобиване на самолет F-16 и оборудване, резервни части и материали за видовете въоръжени сили, Съвместното командване за специални операции и Военномедицинска академия на обща стойност 11 442 082,46 щ.д.

5.4. Технологични, изследователски и развойни проекти

Продължи изпълнението на научните проекти, финансирани по програма „Научноизследователски дейности и проекти“, съгласно „Списък на приоритизирани научноизследователски проекти за периода 2019-2022 г.“¹⁹ Поради усложнената противоепидемиологична обстановка през 2021 г. и намалените с 20 % от планираните финансови средства, срокът на изпълнение на научните проекти на Института по отбрана „Проф. Цветан Лазаров“ беше удължен и бяха финансово осигурени през 2022 г. Институтът беше изпълнител по осем проекта. Очаква се шест от тях да бъдат приключени до края на 2023 г. ВВМУ „Н. Й. Вапцаров“ отговаряше за изпълнението на два проекта, които също се очаква да приключат в рамките на 2023 г.

Беше приет и нов „Списък на приоритизирани научноизследователски проекти за периода 2022-2024 г.“²⁰ Финансовите възможности позволиха стартирането на девет проекта от новия списък.

България има огромен потенциал да развива и внедрява нови технологии. Два български института бяха избрани за тестови центрове на НАТО за разработване на нови технологии в областта на големите данни, изкуствения интелект и автономните системи. Тестовите центрове на НАТО за нови технологии са ключов елемент от Ускорителя за иновации в отбранителния сектор в Северноатлантическия регион²¹, създаден през 2021 г., с цел насърчаване на сътрудничеството по критични технологии, оперативна съвместимост и използване на иновации чрез ангажиране на индустрията, академичния и частния сектори. България се присъедини и към Фонда на НАТО за иновации²², чрез които желаещи съюзници могат да подкрепят стартиращи фирми, работещи по нови и технологии с двойна употреба в ключови за Алианса области.

Институтът по отбрана продължи работата си по управление и организиране на сътрудничеството на българската страна с Организацията за наука и технологии на НАТО и с Европейската агенция по отбрана. Институтът участва и в девет проекта в рамките на Програмата на Европейския съюз за научни изследвания и иновации „Хоризонт 2020“.

През ноември 2022 г. беше организирана работна среща между видовете въоръжени сили и отбранителната индустрия за търсене на ефективни решения при планирането, финансирането, изпълнението, отчета, внедряването и използването на резултатите от научните изследвания в интерес на изграждането, поддържането и развитието на отбранителните способности. През второто полугодие на 2022 г. бяха организирани посещения на научно-развойните звена на фирми от българската отбранителна индустрия с цел запознаване с възможностите и постиженията на компаниите, формулиране на области за научни разработки в интерес на Министерство на отбраната.

¹⁹ Приет на Съвет по въоръженията към министъра на отбраната с протокол №3/22.05.2019 г.

²⁰ Приет на Съвет по въоръженията към министъра на отбраната с протокол №4/30.03.2022 г.

²¹ DIANA

²² NATO Innovation Fund

6. ЕВРОАТЛАНТИЧЕСКА СИГУРНОСТ И ОТБРАНА, МЕЖДУНАРОДЕН МИР И СТАБИЛНОСТ

6.1. НАТО – колективна отбрана и съюзна политика за сигурност

Организацията на Северноатлантическия договор е основният гарант за сигурността и териториалната цялост на своите членове. През 2022 г. Алиансът насочи основните си усилия към своята трансформация и адаптация към променената среда на сигурност, като следствие на войната срещу Украйна. Основната задача за НАТО е засилването на възпиращия и отбранителен потенциал, включително чрез увеличено предно присъствие по източния фланг.

През юни 2022 г. беше проведена Среца на държавните и правителствени ръководители на страните-членки на НАТО в Мадрид. Вzeti бяха ключови решения за бъдещето на Алианса: приемане на Стратегическата концепция на НАТО 2022, усилване на възпиращия и отбранителен потенциал, съпроводено от адекватно ресурсно осигуряване. Бяха отправени покани към Република Финландия и Кралство Швеция за присъединяване към Алианса.

Стратегическата концепция на НАТО 2022 определи Русия като най-значимата и директна заплаха за сигурността на съюзниците. За първи път беше включен Китай, който се определя като предизвикателство за интересите, сигурността и ценностите на съюзниците. Посочени са предизвикателствата от авторитарните режими, тероризма, климатичните промени, иновационните технологии и технологиите с потенциален разрушителен ефект, ерозията в системата за контрол на въоръженията, разоръжаването и неразпространението на оръжия за масово поразяване. Документът дефинира основните задачи на НАТО, формулирайки ги като: възпиране и отбрана, предотвратяване и управление на кризи и сигурност чрез сътрудничество.

НАТО засили политическата си и практическа подкрепа, чрез прилагането на „Всеобхватен пакет за подпомагане на Украйна“. Помощта е насочена към области като: сигурни комуникации, системи за противодействие на безпилотни летателни апарати, медицински консумативи и бронижилетки и оборудване за противодействие на мини и химически и биологични заплахи.

Стартира прилагането на Концепцията за възпиране и отбрана на Евроатлантическата зона и Ключовата концепция на НАТО за водене на бойни действия. Продължи процесът по разработване на Концепция за провеждане на многокомпонентни операции на НАТО, разработването на семейството от планове, произтичащи от Концепцията за възпиране и отбрана, както и работата по дигиталната трансформация на Алианса. Утвърдена беше Програма за развитие на бойните способности на НАТО. Продължи работата по разработване на нов модел на силите на НАТО и съответните изисквания към структурата на силите.

Решенията по отношение на адаптацията на НАТО се явяват естествено надграждане на предприетите мерки в отговор на войната на Русия срещу Украйна. Бяха активирани съответните планове за отбрана и бяха развърнати част от Силите за отговор на НАТО по източния фланг. В допълнение на вече изградените бойни групи на НАТО в трите балтийски държави и Полша, бяха изградени четири нови - в България, Унгария, Словакия и Румъния. С това бе осигурена по-силна защита на източния фланг - от Балтика до Черно море. Формираната през март 2022 г. в България „Бойна група за изпълнение на дейности по усилен бдителност на Алианса, с рамкова държава Италия“ постигна пълни оперативни способности през декември 2022 г.

Започна разработване на нови Политически указания на НАТО по отбранителното планиране. Предвид акцентът върху задачата по възпиране и отбрана, на следващия етап от Процеса по планиране на отбраната в НАТО се очаква да бъдат завишени минималните военни изисквания към способностите. Ще има нарастване на количествените и качествените параметри в новия пакет Цели на способностите. Предвид текущото състояние на отбранителните способности на българските въоръжени сили и забавянето на модернизацията и превъоръжаването, целите от новия пакет Цели на способностите 2025 най-вероятно ще се превърнат в сериозно предизвикателство за България.

Продължи приносът на страната ни към развитието на Командната структура и Структурата на силите на Алианса. Български представители участваха и в редица политико-военни учения на НАТО, насочени към отработване и прилагане на процедурите и инструментите на Алианса за провеждане на консултации и вземане на колективни решения за управление на целия спектър от военно-политически кризи.

6.2. Европейски съюз – Обща политика за сигурност и отбрана

Участието на Република България в Общата политика за сигурност и отбрана на ЕС е един от основните приоритети на отбранителна политика, реализиран чрез участие в процеса на вземане на решения и във всички отбранителни инициативи и мероприятия, произтичащи от Глобалната стратегия на ЕС за външна политика и политика за сигурност и от Стратегическия компас на ЕС.

В отговор на войната в Украйна, в края на февруари 2022 г. Съветът на ЕС взе решение за финансиране на мерки за помощ в подкрепа на въоръжените сили на Украйна. През ноември 2022 г. стартира Военна мисия на ЕС за предоставяне на помощ в подкрепа на Украйна, към която се присъедини и България.

Страната ни участва в процеса на изготвяне, одобряване и прилагане на Стратегическия компас на ЕС, който има за цел да повиши способността на Съюза да се справя с предизвикателствата на стратегическата среда на сигурност. Във фокуса на усилията бяха операционализиране на Капацитета на ЕС за бързо развърщане, развитие на проекта за военната мобилност, изработване на инструментариум на ЕС за борба с хибридните заплахи, оценка на проектите по линия на Координираното морско присъствие, изработване на Национални стратегии за подготовката на въоръжените сили за изменението на климата и стартиране на работата по изготвяне на Стратегия на ЕС за сигурност и отбрана по отношение на Космоса.

Основна тема беше преодоляването на дефицитите на инвестиции в областта на отбраната. Беше открито необходимостта в спешен порядък да бъде координирано съвместното възлагане на обществени поръчки с цел попълване на складовите наличности, както и да бъде разработена европейска правна рамка за съвместното им възлагане на доброволен принцип. С участието на България беше изготвен проект на Регламент на Европейския парламент и на Съвета на ЕС за създаване на Акт за укрепване на европейската отбранителна промишленост чрез съвместни обществени поръчки.

Министерството на отбраната изготви и предостави актуализиран Национален план по Постоянното структурирано сътрудничество на ЕС с отчет за извършената от страната ни дейност в изпълнение на ангажиментите по сътрудничеството, обхващащи: разходите за отбрана; изграждането на отбранителни способности; участието в операции и мисии по Общата политика за сигурност и отбрана; развитие на отбранителната индустриална база. Продължава участието в шест проекта по Постоянното структурирано сътрудничество. България е водеща нация на проект за модулен елемент за бързо развърщане за подводни интервенции.

Продължи участието в два проекта по Работната програма на Европейската програма за промишлено развитие в отбраната, насочени към изграждане на информационна система за осигуряване на подводни интервенции и към изработване на дизайн за разработване на програмируеми и управляеми боеприпаси с прецизно насочване. България участва и в два проекта от портфолиото на Европейската агенция за отбрана за 2022 г.²³ Страната ни подкрепи създаването на център за иновации в европейската отбрана.

Основните предизвикателства при изпълнение на отбранителните инициативи на ЕС са свързани с необходимостта от интегрирането им в националното отбранително планиране и засилване на съвместния европейски подход за развитие на отбранителни способности.

6.3. Контрол на въоръженията и мерки за укрепване на доверието и сигурността

Прилагането на механизмите на договорите, изграждащи европейската архитектура за контрол на конвенционалните въоръжения²⁴ беше повлияно негативно от започналата война на Русия срещу Украйна. Беше блокирана системата за контрол на конвенционалните въоръжения в Европа, както и изпълнението на мерките за укрепване на доверието и сигурността. На територията

²³ „Програма за обучение и подготовка относно енергетичните материали“ и „Иновативни материали за базирани на способности изследвания за високотехнологична европейска отбрана“

²⁴ Договор за обикновените въоръжени сили в Европа, Виенски документ от 2011 г., Договор за установяване на режима „Открито небе“, Протокол между Министерството на отбраната на Република България и Министерството на отбраната на Република Сърбия относно мерки за укрепване на доверието и сигурността, допълващи Виенски документ от 2011 г. и Дейтънското споразумение; Документ за мерки за укрепване на доверието и сигурността във военноморската област в Черно море.

на страната ни са проведени мероприятия само по линия на Виенския документ за мерки за укрепване на доверието и сигурността от 2011 г.

Бяха изпратени годишните национални доклади и информации по задълженията в сферата на контрола на въоръженията, мерките за укрепване на доверието и сигурността, хуманитарното разоръжаване и неразпространението на оръжия за масово унищожение. Страната ни активно участва във всички международно-правни инструменти в сферата на неразпространение на оръжия за масово унищожение. Продължи реализирането на плана за унищожаване на касетъчните боеприпаси в изпълнение на задълженията на страната ни в сферата на хуманитарното разоръжаване.

България беше поканена и се присъедини към формата от сходно мислещи държави²⁵ в Групата на правителствените експерти по Смъртоносните автономни оръжейни системи към Конвенцията за конвенционалните оръжия.

Стриктно бяха изпълнявани задълженията в националната система за експортен контрол като съществен елемент на неразпространението. В рамките на ЕС бяха инициирани, обсъдени и приети редица ограничителни мерки спрямо Руската федерация, включително и в сферата на експортния контрол на продукти, свързани с отбраната, и на изделия и технологии с двойна употреба. Министерството на отбраната предостави становища, в рамките на своята компетентност, по проектите на решенията и регламентите на ЕС, с които се въвеждаха санкциите. Беше създаден координационен механизъм по санкционните режими на ЕС и ООН за експертно подпомагане по компетентност на Министерство на външните работи при формулиране на национални позиции.

6.4. Международно сътрудничество

Усилията бяха насочени към задълбочаване и развитие на сътрудничеството със съюзниците от НАТО и ЕС. Осигурено беше участието в срещи на високо равнище в двустранен, регионален и многостранен формат, както и на национални представители и експерти при реализацията на мероприятия по двустранна линия и в рамките на регионални инициативи. Осъществени бяха посещения на чуждестранни цивилни и военни ръководители в България и респективно на български представители в чужбина. Формирования и отделни военнослужещи участваха в учения, бойна подготовка и обмяна на опит в чужбина, както и обучение и подготовка на чуждестранни подразделения и военнослужещи у нас.

Бяха договорени и изпълнени съвместни задачи по усилената охрана на въздушното пространство на Република България с Кралство Испания и с Нидерландия по мерките на НАТО за засилена охрана на въздушното пространство на Източния фланг на Алианса.

Република България даде своя традиционен активен принос към укрепването на сигурността и развитие на сътрудничеството в областта на отбраната в Югоизточна Европа. В качеството си на председател на Процеса от срещи на министрите на отбраната на страните от Югоизточна Европа Република България домакинства годишната среща на министрите на отбраната на страните.

С висок интензитет беше сътрудничеството по линия на двустранните отношения във военната област със САЩ. Редовно бяха провеждани срещи на политическото и военното ръководство с американската страна. Обсъждани бяха основни направления за развитие на взаимодействието във военната област; модернизацията и придобиване на нови способности на въоръжените сили; прилагане на Споразумението между правителствата на България и САЩ за сътрудничество в областта на отбраната и провеждането на съвместна подготовка и учения; усиляването на Югоизточния фланг на НАТО и повишаване на сигурността в региона, както и изграждането на батальонна бойна група на територията на Република България.

Поддържани бяха и интензивни контакти със страните от Югоизточна Европа, Южен Кавказ, Близкия изток, Африка и Азия за обсъждане на приоритети, обмяна на позиции и осъществяване на двустранни консултации.

Продължи диалогът по двустранна линия в сферата на военно-техническото сътрудничество с редица държави, в това число САЩ, Великобритания, Франция, Италия, Нидерландия, Швеция, Полша, Израел в интерес на процеса на модернизация на българските въоръжени сили.

²⁵ Включващ Финландия, Франция, Германия, Италия, Нидерландия, Норвегия, Испания, Швеция и Люксембург

В изпълнение на Решението на Народното събрание от 03.11.2022 г. за оказване на военна и военно-техническа подкрепа на Украйна и укрепване на отбранителните способности на България, в кратки срокове бяха изпратени запитвания и проведени разговори със страни от НАТО и ЕС. Целта беше придобиване, предоставяне или разполагане на заместващи способности или усилващ отбранителните ни способности капацитет. В тясна координация с Министерството на външните работи, Министерството на отбраната осъществи интензивна комуникация по двустранна линия с редица държави - САЩ, Канада, Обединеното кралство, Франция, Германия, Италия, Испания, Норвегия, Нидерландия, Дания и Белгия по условията на т. нар. сделки за кръгов обмен на въоръжения²⁶. Предвид ескалацията на войната в Украйна и повишената интензивност на процеса по предоставяне на военна помощ за украинската армия, възможностите за осъществяване на кръгова сделка и придобиване на заместващи или усилващи способности са практически изчерпани. През 2023 г. усилията за намиране на рационални варианти за придобиване, предоставяне или разполагане на заместващи способности или усилващ отбранителен капацитет ще продължат.

В контекста на войната в Украйна, представители на Министерството на отбраната участваха в редица срещи във връзка с войната и рисковете за сигурността в Черноморския регион, мерките за предотвратяване на по-нататъшната ескалация, мерките за повишаване на възпиращия и отбранителен потенциал по Източния фланг на Алианса; хуманитарните предизвикателства, свързани с безопасната евакуация на цивилни граждани от районите на бойните действия; опасностите за сигурността в Черноморския регион, перспективите за сътрудничество и комуникация. Бяха обсъдени и конкретни възможности за военно-техническо взаимодействие с Украйна, свързани с ремонта на украинско въоръжение и военна техника в Република България.

Службите на военния аташе подпомагаха министъра на отбраната при осъществяване на неговите правомощия в областта на отбраната и международното военно сътрудничество. Основните усилия бяха насочени към задълбочаване на сътрудничеството със стратегическите съюзници на Република България и страните-партньори за реализиране на двустранните договори, споразумения, планове и програми. Приоритетно място заемаха ангажиментите, произтичащи от членството на страната в НАТО и ЕС.

6.5. Принос на Министерството на отбраната към помощта за Украйна

Република България подкрепя Украйна в нейните легитимни усилия и действия да се противопостави на руската военна агресия и да възстанови своята териториална цялост, включително и с предоставяне на военна помощ.

Министерството на отбраната участваше в координационните срещи, организирани от Европейското командване на САЩ в Рамщайн, свързани с американската инициатива за предоставяне на военна помощ на Киев в отговор на руската агресия.

В рамките на Решението на Народното събрание от 04.05.2022 г. Република България оказваше хуманитарна и военно-техническа помощ на Украйна. Български военно-ремонтни заводи бяха в готовност да ремонтират украинско въоръжение и техника, но от украинската страна не постъпиха заявки за ремонт.

Чрез Военно медицинска академия бяха предоставени на Украйна медицински комплекти за 35 000 души²⁷. Ведомството предостави на украинската страна 5000 комплекта зимни дрехи и 5000 чифта зимни обувки²⁸, както и 2000 каски и 2000 бронежилетки и беше проведена логистична операция по транспортирането им²⁹. Общата стойност на предоставената хуманитарна помощ на Украйна от страна на Министерство на отбраната възлиза на 7 097 730,15 лв.

Република България продължи да изпълнява ангажиментите си като водеща държава по Доверителния фонд на НАТО за долекуване и рехабилитация на ранени украински военнослужещи. По инициатива на Министерството на отбраната бяха предприети стъпки за включване на Доверителния фонд към Пакета за всеобхватна помощ за Украйна на НАТО. Към Доверителния

²⁶ Придобиване на заместващо въоръжение и техника в замяна на предоставено такова в помощ на Украйна.

²⁷ Съгласно РМС №684/21.09.2022 г.

²⁸ В изпълнение на РМС №763/12.10.2022 г.

²⁹ Съгласно РМС № 215/07.04.2022 г.

фонд бяха пренасочени³⁰ внесените от България и неусвоени финансови средства в размер на 141 000 щ.д. в прекратения Доверителен фонд на НАТО за Афганистанската национална армия.

Подпомогната беше евакуацията на 1790 български и украински граждани от гранични пунктове между Румъния и Украйна до България. В страната бяха транспортирани 2050 украинци. В периода 24.02.-31.12.2022 г. във военнопочивните домове и хотели бяха настанени 3881 украински граждани, за които бяха осигурени 73767 нощувки.

В изпълнение на решението на Народното събрание от 03.11.2022 г. за оказване на военна и военно-техническа подкрепа на Украйна и укрепване на отбранителните способности на въоръжените сили, в Министерството на отбраната беше извършен задълбочен военно-оперативен и военно-технически анализ на възможностите за предоставяне на въоръжение, техника, боеприпаси, оборудване и други отбранителни продукти. На база на този анализ бяха предложени конкретните параметри на помощта, одобрени с решение на Народното събрание от 09.12.2022 г.

Министерството на отбраната изрази готовност да осигури обучение и подготовка на военнослужещи от украинските въоръжени сили в наши военно-образователни институции.

Република България продължава да участва с финансов принос към Европейския инструмент в подкрепа на мира, чрез който се осигуряват въоръжения и техника за Украйна. В съответствие с установената процедура, от наша страна бяха предприети стъпки за възстановяване на финансовата стойност на дарените медицински комплекти и зимни дрехи. Същият модел ще бъде следван и по отношение на военната и военно-техническата помощ за Украйна съгласно решението на Народното събрание от 09.12.2022 г.

³⁰ РМС № 946/24.11.2022 г.

7. ВЪОРЪЖЕНИ СИЛИ И ОТБРАНИТЕЛНИ СПОСОБНОСТИ

Въоръжените сили развиваха и поддържаха своите способности в изключително сложна обстановка, в която пред командирите, щабовете и личния състав на формированията трябваше да поддържат постоянна бойна готовност, да провеждат ефективна подготовка и да изпълняват възложените им задачи. За част от периода бяха прилагани и стриктни мерки за борба с пандемията.

В съответствие с новия модел на силите на НАТО³¹, насочен към намаляване времето за реакция, беше възприет нов смесен подход за постигане на способности на ниво бригада. С цел постигане на състояние „готови за изпълнение на мисии и задачи“ са съкратени сроковете за готовност и за допълване на мирновременната структура с военновременни формирования на батальонно ниво. Беше стартиран процес за определяне на числеността и структурите³², които влизат в състава на въоръжените сили във военно време.

Подготовката беше осъществена съгласно предварителните планове и допринесе за съхранение на способностите и изпълнение на задачите по трите мисии на въоръжените сили.

Ефективно и ефикасно бяха използвани отпуснатите финансови и материални ресурси и възможностите на учебно-материалната база. Формированията проведоха мероприятия за поддържане и развитие на способности за участие в операции на и извън територията на страната.

Информация за подготовката във въоръжените сили през изтеклата година е показана в Таблица 1.

Таблица 1 - Изпълнение на мероприятията по подготовката на въоръжените сили през 2022 г.

Категории учения	Планирани	Проведени	Изпълнение
Учения с рота, батарея, единичен кораб	210	172	82%
Учения на формирования с ранг на батальон, дивизион, командно-щабни и компютърно-подпомагани командно-щабни учения	71	67	94%
Учения на формирования с ранг на полк-бригада	6	6	100%
Национални съвместни учения	32	31	97%
Участие в международни учения	120	73	61%
Всичко:	439	349	80%

Основната причина за непроведените учения е участието в операцията за подпомагане на Министерството на вътрешните работи при охрана на държавната граница, вследствие на увеличен миграционен натиск и мерките срещу COVID-19.

Сравнение между броя на проведените учения през 2022 спрямо предходната година е показан в Таблица 2.

Таблица 2 - сравнение между броя проведени учения през 2022 г. спрямо 2021 г.

Проведени учения	2021 г.	2022 г.	Тренд
Учения с рота, батарея, единичен кораб	173	172	-0,6%
Учения на формирования с ранг на батальон, дивизион, командно-щабни и компютърно-подпомагани командно-щабни учения	97	67	-31%
Учения на формирования с ранг на полк-бригада	9	6	-33%
Национални съвместни учения	5	31	+520%
Участие в международни учения	45	73	+62%
Всичко:	329	349	+6%

³¹NATO New Force Model

³² По чл. 50, ал. 2 от Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България

Анализът на данните от Таблица 2 показва повишение с 6% на общия брой проведени учения спрямо 2021 г. Значителен ръст има и при проведените национални съвместни учения и участието в международни учения. Негативният тренд в броя на мероприятията по подготовката на формированията на тактическо ниво се дължи от една страна на интензивното участие на въоръжените сили в операцията по охрана на държавната граница, а от друга страна – на засиленото участие в съвместни национални и международни учения и подготовки, включително и в рамките на мероприятията за постигане на пълни оперативни способности от Многонационалната бойна група на НАТО в България. Увеличеният брой на съвместните национални и международни учения имаше по-голяма добавена стойност за поддържането и развитието на способностите и доведе до повишаване на оперативната съвместимост на формированията, особено по отношение на използваните техники, тактики и процедури.

И през 2022 г. големият брой вакантни длъжности, особено в Сухопътните войски, продължи да оказва негативно влияние върху качествените и количествени показатели на резултатите от подготовката. Негативно влияние върху подготовката и поддържането на съществуващите оперативни способности имаше и незадоволителното техническо състояние на наличната морално и физически остаряла и оперативно несъвместима съветска техника и въоръжение. Това налага ускоряване на процесите по модернизация и превъоръжаване.

7.1. Съвместно командване на силите

Бяха поддържани и усъвършенствани способности по функционални области за планиране и провеждане на съвместни операции в национален и коалиционен формат, национално командване и управление на контингентите от въоръжените сили, участващи в мисии извън страната, както и за оперативно управление на дежурните сили и средства и модулните формирования за подпомагане на населението при бедствия.

Бяха организирани и проведени разделна, единна и съвместна щабни тренировки с функционалните групи и органи по планиране на операция; съвместна щабна тренировка по съвместно определяне на поразяваните цели; щабни тренировки по развърщане на пунктовете за управление на Съвместното командване на силите (полев и стационарни) с привеждане на оперативния състав и проиграване на отделни елементи по водене на съвместна операция, в които взеха участие и клетки за отговор и офицери за връзка от подчинени структури; съвместно двустепенно компютърно-подпомагано командно-щабно/тактическо учение с реално развърщане на войски и сили на местността „Морски страж 22“; тренировки с органите на Автоматизираната информационна система на Българската армия; тренировка по въпросите на ядрената, химическата и биологическата защита, свързани с обмен на информация по предупреждаване и докладване; тренировка за координация и взаимодействие на дейностите на формированията за овладяване и/или преодоляване на последствията от бедствия и модулите за комуникационно и логистично осигуряване; две комплексни тренировки на комуникационно информационната система на българската армия и тренировка по каналобразуване; поддържат се способности за подпомагане подготовката чрез осигуряване на симулационни системи за провеждането на компютърно подпомагани командно-щабни учения и симулационни подготовки.

7.2. Сухопътни войски

В Сухопътни войски бяха реорганизирани и оптимизирани структури на тактическо ниво. Реорганизиращите се формирования преминаха по нови длъжностни разписания. Това позволи да се развият и поддържат способности и да бъдат създадени условия за своевременно нарастване и развърщане на силите при изпълнение на задачи по защита на териториалната цялост и суверенитета на Република България.

Основните усилия в подготовката бяха насочени към поддържане вече на постигнатите през предходните години способности. В основата ѝ лежах тактическите (тактико-специалните) учения и занятия, тактическите учения с бойна стрелба и полевите подготовки. Постигнато беше сглобяване на формированията от отделение до батальон. Приоритет бяха мероприятията по мисия „Отбрана“.

Анализът на проведените щабни учения и тренировки показва, че личният състав на щабвете има задълбочена подготовка, добро познаване и прилагане на процеса на планиране и водене на операции. Щабвете са в състояние да управляват действията на подчинените им формирования.

Проведени бяха осем сертификационни учения. Бяха демонстрирани умения за изпълнение на различни задачи и управление на подчинените формирования и получена оценка „Боеготов“.

Формирования и отделни военнослужещи участваха в международни учения и съвместни подготовки, от които: в седем учения в страната: с участието на формирования от въоръжените сили на страни-членки или партньори на НАТО и девет учения в чужбина³³.

Беше подготвен контингент в състав механизирана рота и национален щабен елемент за дежурство в състава на бойната група на ЕС с водеща нация Гърция.³⁴

Бяха проведени общо 97 учения при 107 през 2021 г. От сравнителния анализ е видно, че общият им брой се запазва почти един и същ спрямо предходната година, а подготовката на формированията запазва своя динамичен характер. Ангажираността на формированията с охрана и ремонтно-възстановителни дейности по границата и ликвидиране на последствията от природни бедствия се отрази негативно върху подготовката. В резултат на това се наложи да бъдат отменени десет ротни тактически учения с бойни стрелби, а планираната полева подготовка с инженерните специалисти се проведе с намален личен състав.

7.3. Военновъздушни сили

Военновъздушните сили осигуряваха непрекъсната защита на българското въздушно пространство и продължиха изпълнението на задачите по трите мисии на въоръжените сили, поддържане на бойната подготовка на щабвете и формированията.

От планираните 44 учения и тренировки бяха проведени 38. Прилагането на иновативни подходи по гъвкаво планиране и ефективно разходване на наличните ресурси позволи планираните летателни часове да бъдат изпълнени на 72 %. Ограниченият брой изправна авиационна техника по типове самолети остава основна причина за неизпълнението на планираните летателни часове.

Безопасността на полетите бе първостепенна задача. През 2022 г. общият брой на авиационните произшествия с български военни въздухоплавателни средства е със 17 по-малко, спрямо предходната 2021 г. Случиха се 26 авиационни произшествия, от които 23 авиационни инцидента, два сериозни инцидента и едно тежко авиационно произшествие (авария). Продължава тенденцията преобладаващата част от авиационните произшествия да са вследствие от откази на авиационната техника (73%).

Беше разработен и приет на заседание на Съвета за управление на въздушното пространство проект на наредба, която да замени действащата Наредба 19/1999 г.³⁵

Зенитно-ракетните и радиотехническите войски осигуряваха с дежурни групи и разчети денонощно бойно дежурство при охрана и отбрана на въздушното пространство, контрол на въздухоплаването и защита на стратегически обекти и обекти от критичната инфраструктура на страната. Водеха подготовка за поддържане и повишаване на готовността и за участие в провеждането на противовъздушни отбранителни операции, повишаване нивото на колективната подготовка; за осигуряване на непрекъснато радиолокационно наблюдение; за осигуряване на радарна информация за управление полетите на авиацията и учебно-бойната дейност и за оказване помощ на населението при бедствия. Бяха планирани и проведени тактико-строеви занятия и тактически учения, международни учения, двустранни тренировки, както и компютърно-подпомагано щабно учение. Всички поставени цели и планирани за отработване задачи бяха изпълнени, но с ограничения.

Значителни усилия бяха положени за възстановяване и поддържане в изправност на авиационната, зенитно-ракетната, радиолокационната, комуникационната, навигационната и логистичната техника. Изчерпването на складовите наличности от резервни части може да доведе

³³ В Германия, Румъния, Грузия, Полша, Гърция, Хърватия; Италия.

³⁴ HELBROC

³⁵ Наредба за функциониране на Единната система за гражданско и военно управление на въздушното пространство за осъществяване на координацията и взаимодействието между гражданските и военни органи по планирането и използването му.

зенитно-ракетните комплекси до състояние да са неспособни да изпълняват задачите в пълен обем, или да са напълно нефункционални.

7.4. Военноморски сили

В три военни формирования от състава на военноморските сили бяха извършени организационно-щатни промени с изменение на числеността на личния състав в изпълнение на „Плана за развитие на Въоръжените сили до 2026 г.“.

Военноморските сили провеждаха подготовка, насочена към поддържане и развитие на способности за участие в целия спектър от мисии и задачи, гарантиращи суверенитета и сигурността на Република България, защитата на териториалната ѝ цялост и националните интереси в морските пространства, в колективната отбрана на НАТО, подкрепя на международната сигурност и в оказване на помощ на населението при бедствия.

Подготовката беше насочена към поддържане на способности за водене на морски операции и за участие в съвместни операции и учения в национален и/или съюзен формат, както и за своевременното идентифициране, оценка и отговор на асиметрични, хибридни и терористични заплахи. Всички дейности се провеждаха в условията на сложната военнополитическа обстановка, свързана с конфликта в Украйна. Въпреки ограниченията, основните планирани мероприятия по подготовката бяха проведени. Два патрулни кораба бяха подготвени за участие в състава на Втората постоянна корабна група на НАТО³⁶, два противоминни кораба - в състава на Втората постоянна противоминна корабна група на НАТО³⁷ и една фрегата за операцията на НАТО по морска сигурност в Средиземно море³⁸. Поради усложнената военнополитическа обстановка в региона, участието им беше отменено.

Военноморските сили участваха в съвместното тактическо учение „Морски страж 22“ и осигуриха наблюдение и безопасност на акваторията на района за провеждане на стрелбите по време учение „Въздушен страж 2022“. Военнослужещи, сили и средства участваха в национални и международни учения и подготовки съвместно със сили на САЩ и Румъния. Поставените задачи бяха изпълнени, бяха изпълнени поетите международни ангажименти и повишени оперативните способности, декларирани за НАТО и ЕС.

Военноморските сили поддържаха информационна осведоменост за обстановката в морските пространства на страната от развърнатите кораби на море и чрез „Брегова система за контрол на корабоплаването и охрана на морската граница - Екран“.

Възникнали технически неизправности по материалната част, забавените ремонти, недостатъчното финансово и материално-техническо осигуряване, както и ограниченията за плаване вследствие сложната военнополитическа обстановка в Черноморския регион ограничиха възможността за достигане на определените в Алианса критерии за дни на море на корабите. При средно за страните от НАТО 108 дни на море, през 2022 г. декларираните кораби от Военноморските сили имаха средно 21 дни на море (19 %).

7.5. Съвместно командване на специалните операции

Основните усилия на Съвместното командване на специалните операции бяха насочени към поддържане и усъвършенстване на съществуващите способности. Приоритет беше подготовката на щабовете и формированията за изпълнение на задачи в рамките на мисия „Отбрана“ по трите основни мисии на специалните операции: специално разузнаване; директни действия; и военно подпомагане, в това число по противодействие на тероризма и за оказване на съдействие на МВР по овладяване и/или преодоляване на последствията от терористичен акт или мигрантски натиск на държавната граница.

Сертифицирани бяха Тактическа група за специални операции и офицери на длъжности в Компонентното командване на специалните операции към Силите за отговор на НАТО³⁹, които ще застъпят в дежурство през 2023 г.

³⁶ SNMG 2

³⁷ SNMCMG2

³⁸ SEA GUARDIAN

³⁹ NRF-23

Бяха проведени тактически и тактико-специални занятия и учения, полеви подготовки, парашутни скокове, командно-щабни учения и щабни тренировки и участие в международни учения и съвместни подготовки. От планираните 4200 парашутни скока са проведени 4122 (98 %), от тях 435 нощни скока.

Бяха придобити бронирани автомобили и съвременно комуникационно оборудване от различен тип за окомплектоването на една Тактическа група за специални операции към Силите за отговор на НАТО.

7.6. Изпълнение на мисиите на въоръжените сили

7.6.1. Мисия „Отбрана“

През годината основните усилия бяха насочени към усвояване и поддържане на планове за бойна готовност и мобилизация и моделите за работа на оперативните групи на всички нива. Целта е устойчиво управление на подчинените формирования и структури при нарастване на готовността, своевременно привеждане в по-високи степени на бойна готовност и при провеждане на мобилизация.

В командванията и формированията, извършили през 2022 г. организационно-щатни промени, бяха разработени в пълен обем и в срок документите по бойната и мобилизационна готовност. Щабовете и военните формирования имат необходимата бойна и мобилизационна готовност и нужните комуникационни и информационни системи и техническите средства за организирано нарастване на готовността си и провеждане на мобилизация. На етап законодателни промени е „Система за сигурно електронно връчване“, с въвеждането на която ще се съкрати времето за оповестяване на запасните.

Започна преглед и актуализация на стратегически планове за действие на въоръжените сили за адаптиране към новата среда на сигурност.

7.6.2. Мисия „Подкрепа на международния мир и сигурност“

Формирования и отделни военнослужещи участваха в 10 различни мисии и операции зад граница. Общият брой участвали военнослужещи беше средно до 520 за една ротация, което е повишение с 200 военнослужещи в сравнение с предходната година.

7.6.2.1 Операции и мисии на НАТО

Усилени сили за отговор на НАТО и операция на НАТО за морска сигурност в Средиземно море⁴⁰.

Предвид създалата се военно-политическа ситуация в Черноморския регион, планираните и подготвени участия на 5 (пет) кораба от ВМС в състава на Постоянните военноморски групи на НАТО и операцията на НАТО SEA GUARDIAN бяха отменени. В походните щабове участваха общо 4 офицера (по двама с ротация през 6 месеца).

Операция на НАТО в Косово.

Участваха до 35 военнослужещи. Освен това, Р България допринася и със сили към втори батальон от Силите на оперативния резерв на мисията, поддържащи готовност на територията на страната: рота с национален поддържащ елемент в състав до 140 военнослужещи и до 10 военнослужещи в многонационален щаб на батальон.

Мисия на НАТО в Ирак.

В мисията по подпомагане, обучение и провеждане на реформи в сектор „Отбрана и сигурност“ на Ирак участваха до четири щабни офицера и до шест военнослужещи в рамките на мобилен комуникационен модул.

7.6.2.2. Операции и мисии на ЕС

Военна операция на ЕС в Босна и Херцеговина „Алтеа“.

В зоната на операцията участват до 20 военнослужещи. На територията на Република България в готовност са рота и национален поддържащ елемент в междинния резерв в състав до 140

⁴⁰ SEA GUARDIAN

военнослужещи и до 40 единици техника. Беше заявено участие и с постоянно развърната рота в състава на многонационален батальон.

Военноморска операция на ЕС за възпрепятстване, предотвратяване и възпиране на пиратски действия и въоръжени грабежи край бреговете на Сомалия⁴¹ - участва един офицер.

Военноморска операция на ЕС в централната част на Средиземно море⁴² - участва един офицер.

Тренировъчната мисия на ЕС за обучение на силите за сигурност на Мали - участва медицински екип от четири военнослужещи.

Наблюдателна мисия на ЕС в Грузия - участват до 12 военнослужещи.

7.6.3. Мисия „Принос към националната сигурност в мирно време“

В изпълнение на националния план за действие при извънредна ситуация вследствие на увеличен миграционен натиск по границата с Република Турция, въоръжените сили поддържат в 24 часова готовност до 1051 военнослужещи и цивилни служители, а за действие по границата с Република Гърция - до 801. Въоръжените сили поддържаха в готовност до 1 100 души за съвместни действия с Министерството на вътрешните работи по планове по противодействие на тероризма.

Бяха актуализирани и планове за оказване на помощ на населението в съответствие с настъпили организационно-щатни промени. Въоръжените сили поддържаха 96 формирования за овладяване и/или преодоляване на последствията от бедствия и две групи за евакуация на населението при авария в АЕЦ „Козлодуй“, с общо 2690 души и 760 пътни превозни средства. В постоянна готовност за изпълнение на специални задачи се поддържат самолет С-27J „Spartan“ за транспортиране и евакуация, вертолет AS-532-AL „Cougar“ и Ми-17 за пожарогасене, транспортиране, евакуация, въздушно разузнаване и наблюдение от въздуха. Формированията са с подходящо специално оборудване, водят целенасочена практическа подготовка и имат готовност да действат в помощ на държавната и местната власт на територията на цялата страна.

Миграционният натиск се е увеличил над 3 пъти в сравнение с предходната година. Близко 3 000 военнослужещи на ротационен принцип и над 400 единици транспортна и специална техника от въоръжените сили участваха активно в операции по оказване на помощ за охрана на държавната граница и логистичното осигуряване на Министерството на вътрешните работи. За изпълнение на задачите пътните превозни средства са изминали около 1,5 млн. км. Извършен беше ремонт за възстановяване на целостта на 110 км. проблемни участъци от инженерното възпрепятстващо съоръжение по българо-турската граница.⁴³ В ремонтно-възстановителни дейности участваха до 30 военнослужещи и до 10 пътни превозни средства от инженерните формирования на Сухопътни войски.

Над 4000 военнослужещи и около 400 пътни превозни средства участваха в ликвидирането на последствията от наводненията на територията на община Карлово. Военни формирования участваха в гасенето на над 50 горски и полски пожари. Вертолетите от Военновъздушните сили изпълниха 39 специални задачи за потушаване на пожари, при което бяха използвани 1 500 тона вода. За търсене, спасяване, медицинска евакуация и транспортиране на помощи са извършени 72 полета в страната и чужбина.

На територията на страната бяха унищожени 194 невзривени бойни припаса от различен тип и калибър. Изпълнени са 75 мероприятия от 390 военнослужещи със 167 пътни превозни средства.

Военноморските сили участваха в търсене и спасяване на хора на море с морски плавателни съдове. Извършени бяха полети с вертолет за обследване за наличие на дрейфащи мини. От началото на конфликта в Украйна са получени и проверени 33 сигнала за забелязани подозрителни обекти в морските пространства на страната, при което бяха унищожени 4 морски мини, две от които дрейфащи.

⁴¹ EU NAVFOR ATALANTA

⁴² EU NAVFOR MED IRINI -

⁴³ Съгласно Решение на Министерски съвет № 657 от 14.09.2022 г.

7.7. Споразумение за сътрудничество в областта на отбраната със САЩ

Редовните и пропуснатите през 2021 г.⁴⁴ заседания и срещи на Съвместната българо-американска комисия, Изпълнителния комитет и подкомитетите по „Споразумението между Правителството на Република България и Правителството на САЩ за сътрудничество в областта на отбраната“, бяха проведени дистанционно чрез електронни платформи.

Продължи работата на междуведомствената работната група⁴⁵ за разработване на стандартни оперативни процедури за използването във въздушното пространство на Република България на безпилотни летателни системи на САЩ.

На учебен полигон „Ново село“ силите на САЩ работиха предимно по изпълнението на проекти за развитие на работната зона на полигона и по проектиране на нов склад за боеприпаси. На летище Безмер от американска страна беше извършен ремонт на хоризонталната маркировка на летателното поле и започна ремонт на вътрешно-ведомствен път. Продължава изпълнението на инфраструктурни проекти (стоянка за изстребители и сграда за личен състав) на летище Граф Игнатиево, свързани с изпълнението на договорите за доставка на самолети F-16.

7.8. Развитие на националните концептуални и доктринални документи

Със заповед на министъра на отбраната бяха регламентирани дейностите по разработване и преглед на националните концептуални и доктринални документи в областта на отбраната и въоръжените сили⁴⁶, а началникът на отбраната одобри План за развитието им. С промени в Ръководството за развитие на националните концептуални и доктринални документи на въоръжените сили беше оптимизирана работата на отговорните структури.

Утвърдени бяха актуализирани Доктрина за електронна война, Доктрина за морски операции, Концепция за изграждане на отбранителна способност „Използване на безпилотни летателни системи във въоръжените сили на Република България“, Концепция за изграждане на отбранителна способност „Защита от използване на безпилотни летателни системи“. Разработена беше Концепция за развитие на комуникационно – информационната система на въоръжените сили на Република България. Работи се по проектите на Доктрина за подготовката на въоръжените сили, Доктрина за съвместно определяне и поразяване на целите, Доктрина за поддръжка от страната домакин.

В ход е разработването на нова Национална отбранителна стратегия. На основата на резултатите от Стратегическия преглед на отбраната, залегнали в Програма 2032 и на изводите и оценките от настъпилите резки изменения в средата на сигурност, с отчитане на новите концептуални моменти от Стратегическата концепция на НАТО 2022 и Стратегическия компас на Европейския съюз ще бъдат определени целите, функциите, задачите, изграждането, развитието и използването на въоръжените сили и отбранителните способности.

⁴⁴ Поради епидемиологична обстановка от COVID-19

⁴⁵ Назначена с МЗ № Р-331/22.11.2017 г.

⁴⁶ Заповед на министъра на отбраната № ОХ-45/19.01.2022 г., изменена с МЗ № ОХ-882/20.09.2022 г.

8. ПОДДРЪЖКА И ОСИГУРЯВАНЕ НА ОТБРАНАТА

8.1. Разузнаване

Дейността на Служба „Военно разузнаване“, като част от системата за защита на националната сигурност на Република България, беше насочена към развитие на способности, ефективно управление на структурите за добиване и анализ и към своевременно предоставяне на разузнавателна информация на държавното и военното ръководство на страната. Като основен елемент от националната система за ранно предупреждение и част от разузнавателната система на НАТО, Службата осъществяваше непрекъснато наблюдение за ранно откриване на рисковете и заплахите от конвенционален, асиметричен и хибриден характер.

Основни акценти бяха военния конфликт в Украйна и оценка на перспективите за развитие на военнополитическата, икономическата и хуманитарната обстановка в останалата част от Черноморския регион и Западните Балкани. С особено внимание беше наблюдавана обстановката в кризисните държави и региони, проявите на международен тероризъм, динамиката в бежанските потоци, проблемите на информационната, енергийната, екологичната и киберсигурността.

Приоритет в усилията на Службата беше подготовката и гарантирането на сигурността на националните военни контингенти, участващи в операции и мисии на НАТО и ЕС, като основен фокус в това направление беше поставен върху поддържането и повишаването на разузнавателните способности, ефективното управление на разузнавателните структури за добиване, обработка, анализ и своевременно разпространение на разузнавателна информация.

Служба „Военно разузнаване“ осигурява и националното представителство във военните разузнавателни структури, органи и комитети на НАТО и ЕС.

Подписан беше Меморандум за разбирателство за сътрудничество между Служба „Военно разузнаване“ и Военната агенция за сигурност и разузнаване на Хърватия. В изпълнение на меморандума, през октомври в София беше организирана международна конференция, посветена на рисковете и заплахите в средата на сигурност на Западните Балкани, с участието на представители от разузнавателните служби на страните-членки на НАТО, ЕС и на партньорски държави.

8.2. Логистично осигуряване

Усилията на логистичните органи бяха насочени към осигуряване подготовката на военните формирования на територията на страната, комплектоване с материални ресурси, логистична поддръжка на контингентите ни в операции зад граница, изпращане на хуманитарна помощ за Украйна, както и оптимизиране на дейностите и взаимовръзките в областта на логистиката.

През годината продължи актуализирането на нормативната база. Във връзка с войната в Украйна и мерките за усиление на Югоизточния фланг на НАТО, беше прието Решение на Министерския съвет⁴⁷, с което се разрешава на формирования от сухопътните сили на страните-членки, в състав до 5000 души, да преминават и пребивават на територията на страната за срока на изпълнение на дейностите по усилен бдителност на Алианса. Във връзка с изграждането на „Бойна група за изпълнение на дейности по усилен бдителност на Алианса, с рамкова държава Италия“, Министерският съвет одобри Техническо споразумение с Министерството на отбраната на Италия за предоставяне на поддръжка от страната домакин.⁴⁸

Продължи изграждането на правната рамка, регламентираща осигуряването на поддръжка от страната домакин за дейности на Силите за отговор на НАТО, включително и силите с много висока степен на готовност. Министерският съвет⁴⁹ одобри присъединяването на Португалия към Техническото споразумение между Върховното главно командване на Обединените въоръжени сили на НАТО в Европа и Република България и прие искането на Германия да удължи за неограничено време участието си в споразумението⁵⁰. Актуализиран беше Националният план за

⁴⁷ РМС № 462/08.07.2022 г.

⁴⁸ РМС № 656/ 09.09.2022 г.

⁴⁹ РМС № 692/01.06.2022 г.,

⁵⁰ РМС № 691/21.09.2022г.

оказване на поддръжка от страната домакин.⁵¹

Страната ни се присъедини и към техническите споразумения, регламентиращи процедурите по издаване на разрешения за пресичане на граници в Европа с наземен и въздушен транспорт.⁵² Министерският съвет одобри споразумение по проекта „Военна мобилност“⁵³ в рамките на Постоянното структурирано сътрудничество на ЕС, както и присъединяването на САЩ, Канада и Норвегия към него.

Във връзка с изграждането и развитието на способности за поддръжка от страната домакин на съюзни сили на територията на Република България, бяха сертифицирани четири военни формирования, подчинени на Командването за логистична поддръжка.

Предприети бяха мерки за решаване на дългогодишния проблем с доставката на хранителни продукти, необходими за нуждите на Въоръжените сили. В напреднал етап е подготовката на договор.

Информационната система „Логистика на Българската армия“ е внедрена в общо 32 военни формирования. Беше сключен договор за осигуряване на техническа поддръжка на системата за срок от четири години.

От реализация на излишни за Министерството на отбраната и Българската армия движими вещи са постъпили средства в държавния бюджет в размер на 15 308 005,89 лв. без ДДС. Запазва се тенденцията за най-висок относителен дял на приходите от продажба на продукти, свързани с отбраната.

Със заповеди на министъра на отбраната на общини, национални исторически музеи и други юридически лица на държавна бюджетна издръжка, бяха безвъзмездно предоставени и беше прехвърлено правото на собственост върху 225 809 номенклатури оръжие и боеприпаси на обща балансова стойност близо 76 900 лв., както и движими вещи с общо предназначение и продукти, свързани с отбраната, на стойност 3 355 370,35 лв.

В изпълнение на изискванията на „Правилника за прилагане на Закона за експортния контрол на продукти, свързани с отбраната и на изделия и технологии с двойна употреба“, на фирми доставчици бяха издадени 39 сертификата за краен потребител на продукти, свързани с отбраната и 44 декларации образец 17 относно внос и трансфер на продукти, свързани с отбраната.

За преодоляване на дефицита от пътни превозни средства бяха доставени 21 нови автобуси, два нови леки автомобила с повишена проходимост и беше сключен договор за доставка на шест леки автомобила с нормална проходимост. От Министерството на финансите беше предоставена техника, отнета в полза на държавата от митниците: един товарен автомобил с нормална проходимост, седем товарни автомобили влекачи и пет полуремаркета за тях.

След извършване на възстановителен ремонт, беше приет на въоръжение вертолет Ми-17. След извършване на G-инспекция, беше приет вертолет AS 532 AL „Cougar“. Предприети бяха мерки за увеличаване срока на служба на различни типове авиационни средства за поразяване. Извършени бяха доставки на резервни части за радиолокационни станции от основния компонент и беше сключен договор за доставка на резервни части за радиолокационни станции от допълнителния компонент. Следгаранционната поддръжка на самолети Су-25К/УБК, както и дейностите по възстановяване на летателната годност на самолет Ан-30 бяха възпрепятствани поради войната в Украйна и наложените санкции от ЕС на Руската федерация и Беларус.

Бяха извършени докови и аварийни докови ремонти на фрегата „Верни“, на минни ловци „Места“ и „Струма“, както и на четири катера. Преоборудваният в минен заградител малък военен транспорт беше приет на въоръжение. В ремонтните работилници на Военноморските сили бяха извършени 36 навигационни ремонти, 15 докови ремонти, както и агрегатна подмяна на главните двигатели на базов миночистач „Прибой“.

Нерешените проблеми пред логистичното осигуряване са свързани с недостатъчно финансиране, амортизирана техника, липса на резервни части и неритмично извършване на ремонтни дейности. В Съвместното командване на силите част от интензивно използваната

⁵¹ РМС № 732 от 05.10.2022 г.

⁵² РМС № 125/07.03.2022 г.

⁵³ РМС № 294/09.05.2022 г.

автомобилна техника е на лимита на своя технически ресурс и по-нататъшната ѝ експлоатация крие опасности от произшествия. Част от техниката за товаро-разтоварни дейности във формированията, подчинени на Командването за логистична поддръжка, не е в експлоатация, поради липса на акумулаторни батерии, гуми и резервни части. Проблемът се усложни допълнително и от невъзможността за доставка на специфични резервни части и консумативи поради санкциите срещу Русия.

Неритмичната доставка на резервни части и консумативи за бронетанковата, автомобилната и специалната техника в Сухопътните войски затруднява логистичното осигуряване на формированията. Значителна част от специалната техника и пътните превозни средства в авиобазите на Военновъздушните сили е остаряла и амортизирана. Зенитно-ракетните комплекси и радиолокационни станции се нуждаят от заводски ремонт и се експлоатират в условия на остър недостиг на резервни части и консумативи, поради недостатъчно финансиране и зависимостта на доставките от Руската федерация. Част от корабите, въоръжението и техниката във Военноморските сили се експлоатират на предела на техническите им възможности, като прегледи и ремонти се изпълняват основно на корабите от декларираните сили. Усложнената военно-политическа обстановка и значителният ръст на инфлацията оказва негативно влияние върху ценообразуването и сроковете за доставка на резервни части и услуги.

8.3. Военномедицинско осигуряване

В системата на Военномедицинска академия, като институция от национално значение, бяха проведени 261 431 амбулаторни прегледи, от които 209 653 планови и 51 778 по спешност. В стационарите на Военномедицинска академия са преминали 69 665 болни за 356 223 леглодни.

В стационарната дейност се отчита ръст с 12,94 %. Средната стойност на разходите за един преминал болен в стационарите на Военномедицинска академия е 1458,51 лв.; за един леглоден – 285,24 лв. и за издръжката на едно легло – 55 221,43 лв.

Военномедицинска академия участва със 726 медицински екипа за осигуряването на 350 мероприятия по подготовка и използване на въоръжените сили.

Военномедицинска академия е окомплектована с личен състав на 91,6%. Недостигът на офицери съществено се отразява при формирането на медицинските екипи за участие в мисии зад граница, при провеждане на лечебната дейност в структурите на Военномедицинска академия и в дейността на медицинските пунктове на военните формирования. Некомплектът от доброволен резерв е 100% от офицери и сержанти.

Беше създадена организация за подготовка, транспортиране и предаване на хуманитарна помощ за Украйна в размер на 350 медицински комплекта с превързочни средства⁵⁴.

8.4. Инфраструктура на отбраната

Един от приоритетите на Министерство на отбраната е ускорено изграждане на необходимата инфраструктура на летище „Граф Игнатиево“, във връзка с подготовката за приемане, експлоатация и осигуряване на новия многоцелеви самолет F-16. През изминалата година бяха подписани два нови договора за проектиране и изпълнение на обектите от утвърдения план. Приоритетно се изпълняват обекти от центъра към периферията на летището, като с висок приоритет е проектът „Модернизиране на писта за излитане и кацане“. Стартираха строителните дейности по десет обекта. Назначена беше работна група за координиране на строителния процес между отделните обекти по сключените договори.⁵⁵ Приета беше методика за индексване на стойността на договорите. Продължи работата и по проектите от програмата на НАТО за инвестиции в сигурността, както и подготовката на инфраструктурата на летищата Крумово и Безмер за използването им от новия самолет F-16.

Бяха проведени седем тръжни процедури в изпълнение на утвърдения План-график на имоти с отпаднала необходимост за Министерство на отбраната, предвидени за осъществяване на разпоредителни действия. Бяха продадени четири имота с приходи на обща стойност 413 220 лв. без ДДС, такси и режийни разноски.

⁵⁴ РМС № 684/21.09.2022 г.,

⁵⁵ Със заповед на министъра на отбраната № Р-349/04.10.2022 г

С решения на Министерския съвет бяха предоставени безвъзмездно: един имот на община Хасково, един имот на Министерство на правосъдието и два имота на областния управител на област Бургас. Приети бяха четири решения на Министерския съвет за включване на 47 имота в Държавен поземлен фонд, от които към 31.12.2022 г. са предадени четири имота в гр. Дебелец. Със заповеди на областните управители от Министерство на отбраната беше отнето правото на управление върху три имота.⁵⁶

За осъществяването на дейности по Закона за устройството на територията, бяха издадени общо 36 разрешения за строеж.

Освободените войскове райони в управление на Министерство на отбраната с възложена охрана са 204 с общо 1155 охранители.

8.5. Комуникационно и информационно осигуряване и киберотбрана

Дейностите в областта на комуникационно-информационното осигуряване бяха насочени към поддръжка на придобитите способности, техническо обновяване и развитие на комуникационните и информационните системи и осигуряване на извънгаранционната им поддръжка. На въоръжение беше прието ново комуникационно-информационно оборудване, което повиши устойчивостта и пропускателната способност на Стационарната комуникационна система на Българската армия и класифицираните мрежи.

По време на изборите за Народно събрание бяха повишени мерките за сигурност и беше осигурено адекватно ниво на киберзащита на мрежите на Министерство на отбраната. На централната и местната администрация беше предоставена резервна мрежа за използване при необходимост като алтернативна комуникация.

Беше осигурена поддръжката на изградените оптични кабелни линии, свързващи Стационарната комуникационно-информационна система на Българската армия с Единната електронна съобщителна мрежа на държавната администрация за нуждите на националната сигурност. Своевременно беше извършван ремонт на повредени изделия и доставка на резервни части и консумативи, с което се запази работоспособността на системата.

Един от националните приоритети като страна-членка на НАТО е изграждане на отбранителна способност за защитено опознаване „свой-чужд“ на военните платформи от въоръжените сили. Беше сключено Техническо споразумение с Агенцията на НАТО за комуникации и информация за изпълнение на дейности по проекта и бяха интегрирани два вторични радара в наземни радиолокационни опознаващи устройства. За обмен на информация между радарите и системите за командване и управление, беше изграден сегмент от Национална комуникационна и информационна система за работа с класифицирана информация на НАТО.

На базата на Меморандума за разбирателство между Министерството на отбраната и Агенцията на НАТО за комуникации и информация бяха сключени споразумения за: доставка на комуникационни и информационни услуги; подмяна на оборудването и осигуряване на техническа поддръжка, услуги и софтуер за Националното военно представителство на Република България във Върховното главно командване на Обединените въоръжени сили на НАТО в Европа.

Продължава разширяването на мрежата на НАТО с включване на нови военни формирования от Българската армия. В изпълнение на техническо споразумение с Агенцията на НАТО за комуникации и информация, беше доставено комуникационно оборудване. Беше изграден и акредитиран нов мобилен възел на мрежата за нуждите на многонационалната бойна група на територията на Република България и беше стартирана цялостна преакредитация на българския сегмент от мрежата.

Беше придобито стационарно и преносимо комуникационно оборудване от различен тип за окомплектоването на една Тактическа група за специални операции към Силите за отговор на НАТО. Съвместното командване на силите придоби и сертифицира комуникационно оборудване за присъединяване към мрежа с възможност за обмен на класифицирана информация по време на учения и тренировки на НАТО.

⁵⁶ По реда на чл. 17, ал. 2 от Закона за държавната собственост

Бяха проведени тренировки по каналобразуване и комплексна тренировка на комуникационно-информационната система на Българската армия и съвместна тренировка на Единната електронна съобщителна мрежа на държавната администрация за нуждите на националната сигурност и комуникационните и информационни системи на въоръжените сили.

Представители на Министерство на отбраната и Българската армия взеха участие в учения на НАТО, в които беше тествана оперативната съвместимост на комуникационните и информационни системи на държавите-членки.

Продължиха усилията за развитие на административен, технически и организационен капацитет по киберотбрана в Министерство на отбраната и Българската армия. Фокусът беше поставен върху развитие на устойчив организационен модел за координирано и ефективно ръководство, планиране и управление на киберотбраната. Командването за комуникационно-информационна поддръжка и киберотбрана предоставя комуникационни и информационни услуги и развива способности за провеждане на кибероперации в интерес на всички нива на системата за командване и управление.

Беше стартиран съвместен проект с Министерството на електронното управление за повишаване нивото на киберустойчивост в Интернет средата на Министерството на отбраната и Българската армия.

Ефективно бяха използвани възможностите на членството в НАТО и ЕС и двустранното сътрудничество със САЩ за реализиране на съвместни проекти и инициативи по киберотбрана. Възобновено беше изпълнението на стартирания през 2020 г. в сътрудничество със САЩ, проект „Киберзащита“. Експерти от САЩ осъществиха стрес-тестове на интернет домейните, анализираха състоянието и дадоха конкретни препоръки за повишаване на киберзащитата.

За повишаване на експертния капацитет в областта на киберотбраната, представители на Министерство на отбраната взеха участие в учения на НАТО, по време на които бяха тествани процедури за взаимодействие и координация при кибер атаки. Експерти преминаха курсове в училището на НАТО в Португалия, в Центъра в областта на киберотбраната в Естония, във Военна академия „Г. С. Раковски“ и онлайн обучение по договори с частни фирми.

8.6. Сигурност на информацията

Системата за защита на класифицираната информация функционираше устойчиво в изпълнение на изискванията на националното законодателство и международните договори в тази област. Електронният обмен на класифицирана информация беше гарантиран с експлоатация на акредитираните национални комуникационни и информационни системи и системи на НАТО и ЕС. Стартирани бяха 32 нови процедури за акредитиране и издадени 28 сертификата за сигурност.

Прекратена беше експлоатацията на една криптографска мрежа и бяха въведени в експлоатация две криптографски мрежи. Одобрени бяха за използване 17 нови точки от работещи криптографски мрежи. Беше изградена и тествана национална система за управление на криптографски материали в електронен вид на територията на България и бяха доставени софтуерни продукти от Агенцията на НАТО за комуникации и информация. Стартирана беше процедура по акредитиране на системата от Държавната комисия по сигурност на информацията и акредитиращите органи на НАТО.

Осигурено беше провеждане на телефонни разговори, съдържащи класифицирана информация на НАТО до ниво, на ръководен състав на въоръжените сили и структури от държавната администрация.

Бяха проведени 93 курса за обучение на длъжностните лица по сигурността на информацията и бяха обучени 700 служители. С приоритет бяха обучени длъжностни лица за участие в операции и мисии извън територията на страната и за заемане на международни длъжности.

8.7. Военно-географско осигуряване

Военно-географската служба осигури с геопространствени материали и цифрови географски данни 194 потребители, от които 133 чрез Информационната система за предоставяне на публичен достъп до пространствените данни и услуги на Министерството на отбраната (Геопортал на

Министерството на отбраната). На Геопортала беше актуализирана информацията за предоставяните услуги.

Отпечатани бяха 59 800 картни листа (топографски и специални карти). Осигурени бяха учебни топографски карти за планираните през годината учения.

Продължиха дейностите по обновяване и картографско редактиране на Държавната топографска карта и на картата по стандартите на НАТО и обновяването на специални карти за учебни полигони и за осигуряване ученията и тренировките на въоръжените сили, както и актуализиране на аеронавигационната карта за нуждите на Военновъздушните сили, на физикогеографската карта на Балканския полуостров и на административна карта на България.

Извършени бяха полеви геомагнитни измервания на станции от магнитната мрежа на Република България. Продължи работата по поддържане на част от точките от Държавната геодезическа мрежа на страната.

Административните услуги на Министерството на отбраната, предоставяни от Военно-географската служба, бяха прегледани и актуализирани на сайта на Изпълнителна агенция „Инфраструктура на електронното управление“. От началото на годината Военно-географската служба беше включена към Средата за електронни плащания, поддържана от Министерството на електронното управление, която предоставя допълнителна възможност за заплащане на заявените електронни административни услуги.

8.8. Военна стандартизация, сертификация и кодификация

Бяха организирани: ратификацията и одобряването на 68 стандартизационни документи на НАТО, прилагането на 118 документа и потвърждаване прилагането на 49 документа. В базата данни на информационна система „Стандарт“ бяха актуализирани/въведени 364 стандартизационни документа на НАТО.

Извършени бяха седем сертификации и девет процедури по надзор на отбранителни продукти в осем търговски дружества. В съответствие с изискванията на съюзните публикации на НАТО, бяха сертифицирани системите за управление на качеството в 21 търговски дружества и беше извършен надзор на системите за управление на качеството в 34 търговски дружества. Бяха присвоени 351 български стокови номера по НАТО и 92 кода за доставчик по НАТО на български фирми и организации.

Бяха извършени 27 сертификации на летателна годност на военни въздухоплавателни средства и три сертификации на летателната годност на въздухоплавателни средства на Министерство на вътрешните работи, както и 24 проверки на военни въздухоплавателни средства с издадени сертификати за летателна годност.

8.9. Търговски дружества на Министерството на отбраната

Към Министерството на отбраната има регистрирани 10 еднолични търговски дружества⁵⁷. Две от тях са акционерни дружества, а осем са дружества с ограничена отговорност.

В изпълнение на правомощията на министъра на отбраната в качеството му на едноличен собственик на капитала в търговските дружества с държавно участие в капитала, през отчетния период бяха изготвени 66 документа (решения, протоколи, заповеди и договори). На основа на представените годишни финансови отчети за финансовата 2021 г., бяха изготвени десет финансово-икономически анализа на дейността на едноличните търговски дружества. Направените анализи показват, че всички дружества са отчетели положителен финансов резултат (счетоводна печалба). В резултат от дейността на търговските дружества за 2021 г., през 2022 г. беше разпределен дивидент за държавата в размер на 1 752 337 лв. Дивидентът за държавата от печалбата е увеличен с 998 937 лв. спрямо предходната финансова 2021 г. и с 1 433 387 лв. спрямо финансовата 2020 г. (Таблица 3)

⁵⁷ Публични предприятия със 100% държавно участие, в които министърът на отбраната упражнява правата на държавата като едноличен собственик на капитала

Таблица 3 - разпределен дивидент за държавата през 2020, 2021 и 2022 г.

Финансова година	Разпределен дивидент за държавата (лв.)	Изменение спрямо предходната година (лв.)
2020 г.	318 950	+ 102 750
2021 г.	753 400	+ 434 450
2022 г.	1 752 337	+ 998 937

Анализът на финансовите резултати в Таблица 3 показва, че продължава процесът на финансова стабилизация и ефективно управление на търговските дружества.

Понастоящем, усилията на Министерство на отбраната са насочени към редуциране на негативните ефекти върху дейността на публичните предприятия в резултат от наложените санкции на ЕС спрямо Руската Федерация и преодоляване на зависимостта от руското въоръжение и техника.

Търговските дружества на Министерството на отбраната са изправени пред рискове и предизвикателства, свързани с усвояването на нови производствени и ремонтни технологии. Процесът е бавен и съпътстван от редица трудности, тъй като повечето дружества не разполагат с финансови и технологични възможности, отговарящи на съвременните съюзни стандарти и изисквания, в това число липсва квалифициран и обучен персонал.

За да бъдат адекватни на предизвикателствата от променената среда на сигурност, фокусът на управлението на търговските дружества се променя, като стремежът е производствените мощности да се пренасочат за постигане на директен принос към осигуряването на Въоръжените сили с оперативно съвместими екипировка, въоръжение, производство на нова техника или ремонт на налична такава.

Въпреки трудностите, по отношение на всяко едно от публичните предприятия на Министерството на отбраната се предприемат действия за оптимизиране на бизнес процесите, натоварване на производството и подобряване на организацията и ефективността на тяхната дейност, включително чрез възстановяване на съществувало производство и внедряване на съвременни високоефективни технологии⁵⁸.

8.10. Освобождаване и утилизация на излишни бойни припаси

Беше възобновено изпълнението на договора от 2019 г. за унищожаване на 872 тона касетъчни боеприпаси на Българската армия. Към края на 2022 г. са били унищожени 579 тона касетъчни боеприпаси. Унищожаването на цялото количество се очаква да приключи до средата на 2023 г.

Министерството на отбраната стартира процедура за възлагане на обществена поръчка с предмет „Утилизация на боеприпаси, взривни вещества и пиротехнически изделия”, чрез сключване на рамково споразумение по самостоятелно обособени позиции. Назначена за целта комисия извърши подбор на кандидатите, оцени получените оферти и проведе преговори с кандидата за изпълнение на обществената поръчка. Предстои подписване на рамково споразумение.

⁵⁸ Пример в тази насока е държавното дружество от Група „ТЕРЕМ” - „ТЕРЕМ – Цар Самуил” ЕООД, гр. Костенец.

9. УПРАВЛЕНСКИ ПОДХОДИ ПРИ РЕАЛИЗИРАНЕТО НА ОТБРАНИТЕЛНАТА ПОЛИТИКА

9.1. Изграждане на административен и институционален капацитет за управление

Бяха разработени нови „Указания на министъра на отбраната по отбранителна политика 2022 - 2025 г.“⁵⁹ за реализация на приоритетите, заложи в Програма 2032 и на мероприятията от План 2026 г. в средносрочен план.

В изпълнение на Закона за администрацията, Министерството на отбраната ежегодно отчита поставените в началото на предходната година цели и формулира целите си за текущата година. Беше изготвен „Отчет за изпълнение на целите на Министерството на отбраната за 2021 г.“ и формулирани „Цели на Министерството на отбраната за 2022 г.“

С цел повишаване на административния капацитет и ефективността на ведомството беше проведен преглед на Устройствения правилник на Министерството на отбраната и други нормативни актове. Беше извършен анализ на структурата и функциите на Щаба на отбраната.

Продължи работата по прилагане на Закона за електронно управление, свързани с предоставянето на административни услуги в Министерството на отбраната. Беше повишено нивото на част от предоставяните по електронен път административни услуги, които да бъдат разработени като електронни административни услуги от ниво 3 и ниво 4 по смисъла на параграф 1 от Наредбата за административния регистър. Продължи ефективното използване на Системата за сигурно електронно връчване на документи до структури извън Министерството на отбраната.

В Централното военно окръжие и военните окръжия по региони беше създадена организация за електронно обслужване на кандидатите за военна служба и подаване на документи по електронен път. За справки и издаване на документи беше ползван електронен архив, с което значително се подобри административното обслужване на граждани от цялата страна.

9.2. Политика на прозрачност и отчетност

9.2.1. Антикорупционна политика и институционален интегритет

За осъществяване на политика на прозрачност и отчетност, на електронната страница бяха публикувани приетите стратегически документи, концепции, планове и отчети, нормативни и поднормативни актове. Ежедневно беше актуализирана информацията за обществени поръчки в „Профил на купувача“ на Регистъра за обществени поръчки и в Централизираната автоматизирана информационна система „Електронни обществени поръчки“. Публикувани бяха годишните и междинните финансови отчети на търговските дружества.

Постоянно беше обновявана информацията на интернет-страницата на Централното военно окръжие, свързана с подготовката на българските граждани за отбраната на страната, набирането на кандидати за военна служба и за служба в доброволния резерв, военния отчет на българските граждани, социалната адаптация на освобождаваните от военна служба.

Със заповед на министър-председателя от 2018 г.⁶⁰ е отменена Методологията за оценка на корупционния риск и не е издавана нова. По тази причина в продължение на няколко години Инспекторатът не извършва анализ и оценка на корупционния риск като важен административен инструмент за превенция на корупцията⁶¹. Въпреки това, в Министерството на отбраната продължи работата по актуализация на вътрешноведомствената уредба по антикорупционното законодателство. Със заповед на министъра на отбраната⁶² беше назначен Постоянен съвет по антикорупция в Министерството на отбраната, който координираше дейностите за повишена прозрачност, отчетност и борба с формите на корупция. На интернет страницата на ведомството беше публикуван „Антикорупционен план на Министерството на отбраната за 2022 г.“, изготвен в съответствие с измененията и допълненията на националните стратегически документи в областта на превенцията и противодействието на корупцията⁶³.

⁵⁹ МЗ ОХ-463/13.05.2022 г.

⁶⁰ № Р-155 от 11.10.2018 г.

⁶¹ С МЗ № ОХ-1009/09.12.2020 г. е отменена Методологията за оценка на корупционния риск в МО

⁶² МЗ № ОХ-723/09.08.2022 г.

⁶³ Национална стратегия за превенция и противодействие на корупцията в Р България 2021 г. – 2027 г. и Пътна карта за изпълнението ѝ, приети с РМС № 235/19.03.2021 г.

За превенция и контрол на корупционния риск бяха извършени 12 проверки по изпълнение на задълженията по подаване на декларации за имущество и интереси от Закона за противодействие на корупцията и за отнемане на незаконно придобитото имущество.

В Служба „Военна полиция“ функционира денонощна „гореща“ телефонна линия за сигнали за корупция. На интернет страницата на Службата има възможност за предоставяне на информация от граждани, своевременно реагиране на сигнали и осигуряване на публичност при разкрити случаи на корупция.

9.2.2. Информационна политика и стратегическа комуникация.

Информационната политика на Министерството на отбраната беше насочена към осведомяване на обществеността и хората в отбраната за подготовката на Българската армия, модернизацията на въоръжените сили, постигане на широка обществена подкрепа за решенията и действията на ръководството на Министерството на отбраната, както и за развитието на способности за стратегически комуникации.

Ключови теми за основните комуникационни кампании бяха: участието на въоръжените сили в мисии и операции, подготовката и участието в съвместни, многонационални учения и тренировки, оказването на помощ на населението при пожари и в усложнената зимна обстановка, транспортиране на пострадали, обезвреждане на невзривени боеприпаси, отбелязване на празници и бележити годишнини. Акцент беше поставен върху повишаване на престижа на военната професия и мотивацията за служба във въоръжените сили и информационно-комуникационната кампания „Ние сме НАТО“, във взаимодействие с дирекция „Публична дипломатия“ на НАТО.

Според националното представително проучване, проведено през октомври 2022 г., Българската армия остава с традиционно високо ниво на доверие от 42%. Показаното от изследванията търсене за авторитетно институционално присъствие доведе до решението представители от ръководството на Министерството на отбраната да се появяват по-често в медийното пространство. Министърът на отбраната и ръководни кадри от Министерството на отбраната и Българската армия имаха средно по 4-5 интервюта и медийни изявления седмично.

През годината бяха публикувани над 650 новинарски съобщения на интернет страницата на Министерството на отбраната и над 760 съобщения в профилите на Българската армия в социалните мрежи, което е увеличение съответно с 22% и 52% спрямо предходната година. Изготвени са над 100 отговора на журналистически запитвания и са организирани над 120 телевизионни и радио репортажа. Сред най-успешно достигналите до целевите публики в социалните мрежи видео-материали са: за Силите на НАТО с много висока степен на готовност; за участието на Националната гвардейска част в парада за националния празник на Република Франция; за съвместната охрана на въздушното пространство с военновъздушните сили на Нидерландия и на Кралство Испания и за многонационалната бойна група на НАТО в България.

Продължи развитието на способностите за ефективни стратегически комуникации, като инструмент за укрепване на когнитивната защита⁶⁴ на въоръжените сили чрез повишаване на устойчивостта на дезинформацията и злонамерено информационно въздействие. С тази цел бяха организирани обучения по стратегически комуникации за офицери и цивилни служители по връзки с обществеността. В ход е изследване на добрите практики за разработване на концепция за стратегически комуникации, която да подобри комуникационните механизми на стратегическо ниво в Министерството на отбраната. Основополагащ принцип е синхронизирането на посланията и координацията на дейностите по стратегически комуникации със съюзниците от НАТО и ЕС.

9.2.3. Контролна и одитна дейност

Инспекторатът на Министерството на отбраната осъществяваше контрол по спазването на нормативните актове и заповедите на министъра на отбраната и за законосъобразното провеждане на административните дейности. Бяха извършени общо 98 проверки, от които четири комплексни, 24 тематични, три контролни и 67 проверки по сигнали, жалби и предложения от физически и юридически лица. За направените констатации и изводи беше информиран министърът на отбраната

⁶⁴ Противодействие на използването на информацията като оръжие

и бяха изготвени 79 доклада. Утвърдени бяха 420 предложения, от които са изпълнени 213, а останалите са в процес на изпълнение.

Въз основа на извършените проверки през отчетната година, беше установено, че се спазват нормативните документи и е осигурено поддържане на войсков ред. Планираните мероприятия и подготовката бяха организирани в съответствие с регламентиращите документи.

Дирекция „Вътрешен одит“ извърши 26 броя одитни ангажменти, от които четири за даване на увереност и 22 за консултиране. Въпреки недостатъчната численост на дирекцията, Годишният план за дейността по вътрешен одит през 2022 г. е изпълнен на 140%. В резултат на извършените проверки бяха дадени общо 28 препоръки за подобряване на контролните механизми по ключови процеси в административни структури на Министерство на отбраната, в търговски дружества с принципал министъра на отбраната и във второстепенни разпоредители с бюджет.

10. ИЗВОДИ

Фундаментално променената среда на сигурност поставя повишени изисквания към отбранителните способности на българските въоръжени сили и налага ускоряване на процеса на превъоръжаване и модернизация. Войната на Руската федерация против Украйна е заплаха за мира и сигурността в региона и в Европа и представлява директно предизвикателство за НАТО и ЕС, включително и за Република България. В тези условия изграждането на предното присъствие на НАТО в Черноморския регион е от изключително значение за сигурността и отбраната на страната. Създаването на Многонационалната бойна група за изпълнение на дейности по усилен бдителност на Алианса с рамкова държава Италия е важно за защита на националните интереси и е израз на последователната политика на страната като отговорен и ефективен съюзник. Допълнително важно значение за националната ни сигурност има и потенциалът за по-нататъшно нарастване при необходимост на Многонационалната бойна група до бригада, наред с изграждането на Военноморския координационен център във Варна и неговото развитие като съюзна структура.

Недостигът на личен състав остава висок. Въпреки увеличените възнаграждения, спада интересът към постъпване на военна служба и некомплектът се увеличи и достигна 19,7%. Съотношението кандидати/вакантни длъжности продължи да намалява за трета поредна година и това е сериозно предизвикателство. Най-сериозно остава положението в Сухопътните войски. Това засяга негативно способностите на декларираните формирования и поддържането им в готовност за развърщане. Окомплектоването на доброволния резерв се запазва на крайно недостатъчно равнище. Необходими са адекватни мерки за окомплектоване с личен състав и усилия за повишаване на атрактивността на военната професия на пазара на труда.

Ускорената инфлация има негативно отражение върху изграждането на способностите, включително при попълването на вакантните длъжности за военнослужещи. Независимо от номиналното увеличение на разходите за отбрана, те останаха под целевата стойност като процент от БВП за 2022 г. съгласно Националния план 2024 (1,62% при цел 1,7%). За преодоляване на ограниченията следва да продължи планомерното изпълнение на целите и приоритетите от Програма 2032 при достатъчно финансиране на отбраната. Необходимостта от ускоряване на процесите на превъоръжаване и модернизация налага по-висок ръст на капиталовите разходи, като се търсят възможности разходите за отбрана да достигнат 2% от БВП още през 2023 г. Следва да се има предвид, че се обсъжда решение за нов ангажимент. В НАТО вече 2% се възприемат не като цел, а като основа за по-нататъшно нарастване на разходите за отбрана.

Реализацията на трите основни инвестиционни проекта създава базови предпоставки за преодоляване на дефицита от критично необходими способности. Попълването на този дефицит зависи и от придобиването на: 155 мм гаубици; ракетна система за залпов огън; нови трикоординатни радары; зенитно-ракетни комплекси; дистанционно управляеми системи, безпилотни летателни апарати и средства за противодействие на такива; системи за командване и управление; способности за киберотбрана; брегови противокорабни комплекси и подводници.

При модернизацията все повече нараства значението на реализацията на съвместни проекти със съюзни държави в рамките на НАТО и ЕС и използването на потенциала на агенциите на двата съюза при изграждането и развитието на отбранителни способности.

Програма 2032 беше разработена на основата на задълбочен анализ на дългосрочните тенденции в съюзен и глобален план и остава адекватна на променената среда на сигурност. В ход е разработването на нова Национална отбранителна стратегия и предстои адаптиране на доктрините към новите концептуални моменти от Стратегическа концепция на НАТО 2022 и Стратегическия компас на ЕС.

В коренно променената стратегическа среда нарастват изискванията към въоръжените сили по отношение на подготовката на формирования с готовност за бързо развърщане и оказване на поддръжка от страна домакин. Анализът на развитието на войната в Украйна и резултатите от проведените учения и подготовки потвърдиха спешната необходимост от превъоръжаване, модернизация и надеждно логистично осигуряване. В противен случай рискът от неизпълнение на задачи е неизбежен.

Финансовите ограничения, некомплектът от личен състав, малкият брой летателни часове и дни на море, физически и технологично остарялото въоръжение и техника продължават да влияят

негативно върху изпълнението на мисиите и задачите, подготовката, постигането на оперативна съвместимост и изпълнението на Целите на способности за НАТО. Нарастващото технологично изоставане на въоръжените сили се отразява негативно на оперативната им ефективност в контекста на колективната отбрана.

Налице са значителни затруднения при покриване на изискванията към Целите на способности на НАТО. Най-голямо е изоставането в изграждането на механизиранията бригада от тежък тип и свързаните с нея способности за бойно осигуряване и поддръжка, основно поради забавянето в реализацията на проекта за придобиване на нови бойни бронирани машини за Сухопътни войски.

Стратегическият диалог между Република България и САЩ и десетгодишната Пътна карта за сътрудничество в отбраната са от важно значение за развитието на отбранителните способности и за изпълнението на Целите на способности на НАТО.

Увеличаването на рисковете и заплахите в киберпространството води до нарастване на уязвимостите на критични военни комуникационни и информационни системи и системите за командване и управление на въоръжените сили. Затова от първостепенна необходимост е изграждане на способности за киберотбрана и устойчивост на хибридни въздействия.

Предизвикателствата при предоставянето на поддръжка като страна домакин са свързани с необходимостта от осигуряване на големи формирования на страните-членки, преминаващи и/или пребиваващи на територията на страната при провеждането на учения и операции. Затова е необходимо развитие на способности за всеобхватна логистична поддръжка на развързващи се съюзнически сили на наша територия.

Забавянето на освобождаването от имоти с отпаднала необходимост и утилизацията и унищожаването на негодните боеприпаси са проблеми, които водят до изразходване на сериозни ресурси за тяхното управление и съхранение, вместо да бъдат насочени към изграждане на способности.

От изложеното дотук може да се направи следния основен извод:

Изоставането на процеса на модернизация и задълбочаването на проблема с незаетите длъжности, както и технологичното изоставане и неадекватното ресурсно осигуряване, водят до нарастващи дефицити. Нивата на тези дефицити и перспективите за тяхното намаляване в средносрочен план са такива, че състоянието на способностите на Въоръжените сили се оценява като незадоволително. Това се отразява неблагоприятно върху възможността за ефективно изпълнение на задачите, особено по основната и най-тежка мисия на Въоръжените сили – мисия „Отбрана“. Текущото състояние на способностите има директен негативен ефект и върху изпълнението на ангажиментите на Република България към колективната отбрана на НАТО.

11. НАПРАВЛЕНИЯ ЗА РАБОТА ПРЕЗ 2023 И В СРЕДНОСРОЧЕН ПЛАН

Предвид новата стратегическа ситуация, през 2023 г. и в средносрочен план усилията на Министерството на отбраната за реализиране на ефективна отбранителна политика ще бъдат насочени към:

- Изпълнение на целите и приоритетите на Програмата за развитие на отбранителните способности на Въоръжените сили на Република България 2032 и на мероприятията от Плана за развитие на Въоръжените сили на Република България до 2026 г.;
- Провеждане на преглед на изпълнението на План 2026;
- Предприемане на мерки за преодоляване на големия брой вакантни длъжности за военнослужещи и привличане на служба на качествен личен състав, включително с прилагането на нови подходи;
- Продължаване на усилията за достигане на разходите за отбрана на 2% от БВП още през 2023 г.;
- Продължаване на превъоръжаването и модернизацията на въоръжените сили, с приоритет върху основния модернизационен проект за Сухопътни войски, както и осигуряване на заместващи способности за охрана на въздушното пространство, трикоординатни радары, 155 мм гаубици и др.;
- Ускорено изграждане на инфраструктура за F-16, обучение на пилоти и наземен персонал и възобновяване на дейностите по индустриално сътрудничество;
- Активно участие в изграждането на възпиращия и отбранителен потенциал на НАТО, ефективен принос в „Бойната група за изпълнение на дейности по усилен бдителност на Алианса, с рамкова държава Италия“ и изпълнение на отговорностите на страна-домакин;
- Развитие на Военноморския координационен център във Варна и утвърждаването му като структура от силите на НАТО;
- Изпълнение на дейностите по постигане на Целите на способности на НАТО;
- Инициране на инфраструктурни проекти от стратегическо значение за отбраната, свързани с осигуряване на военна мобилност и енергийна свързаност по програми на ЕС и НАТО;
- Разработване на нова Национална отбранителна стратегия с отчитане на поуците от войната в Украйна и новите способности за водене на бойни действия;
- Успешно приключване на дейностите по българското председателство на Процеса на срещи на министрите на отбраната от Югоизточна Европа в периода 2021-2023 г.;
- Ползотворно провеждане на 16-та Конференция на началниците на отбраната на балканските страни за военно сътрудничество⁶⁵.
- Адаптиране на военно-образователната система към повишените изисквания за подготовка на офицерите, както и за повишаване на езиковата подготовка на военнослужещите и цивилните служители, определени за заемане на длъжности в структури в НАТО и ЕС;
- Въвеждане на изцяло електронно управление на административните процеси и разработване на ефективни административни правила и процедури;
- Изготвяне на визия за ефективно управление на имоти на Министерството на отбраната с отпаднала необходимост;
- Промени в нормативната уредба, насочени към ефективно управление на процесите в Министерството на отбраната.

⁶⁵ The 16th Balkan Countries CHOD's Conference on Military Cooperation